

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví a financí

Bakalářská práce

Srovnání ochrany českých a švýcarských bankovek

Vypracovala: Lucie Honnerová
Vedoucí práce: Ing. Liběna Kantnerová, Ph.D.

České Budějovice 2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie HONNEROVÁ**

Osobní číslo: **E13027**

Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**

Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Název tématu: **Srovnání ochrany českých a švýcarských bankovek**

Zadávací katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Moderní technické prostředky přinesly možnost řadě občanů relativně snadno pozměňovat, příp. zcela vyrábět, bankovky. Státy se tomu brání ochranou bankovek. Přesto se stále stává, že u významnějších měn a bankovek větší hodnoty k této trestné činnosti stále dochází.

Cíl: srovnat z dostupné literatury a statistických dat stupeň zabezpečení obou měn a také vyhodnit trestnou činnost ve falzifikaci měny.

Rámcová osnova:

1. Teoretická část práce bude zaměřena na historii a vývoj peněz a poté na ochranné prvky obecně. Bude popsán vývoj platidel a historie padělání a pozměňování peněz na obou územích.
2. V praktické části budou řešeny ochranné prvky na všech nominálech české koruny a franku, dále budou srovnávány všechny nominální hodnoty nejnovější série s dříve vydanými platnými sériemi a porovnány s ochrannými prvky na bankovkách české koruny a švýcarského franku.
3. Metodika: Budou použity údaje z dostupné literatury s obecnými informacemi, dále budou zpracována data získaná k této problematice a z nich vytvořeny tabulky a grafy. Srovnáním a analýzou budou získány údaje, které povedou k závěru, zda je česká a švýcarská měna dostatečně chráněna před trestnou činností. Bude vyvozen závěr, která z měn je chráněna lépe s doporučením na zlepšení situace u měny v horší situaci. Zdroj dat: webové stránky ČNB, ČSÚ a policie ČR.
4. Závěr.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **40 - 50 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

Dědek, O. (2008). *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky.
Dvořák, P. (2005). *Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde.
Le Duc, M. (2004). *Peníze a euro krok za krokem*. Praha : Albatros.
Nolč, J. (2009). *Numismatika: peníze v českých zemích*. Brno: Computer Press.
Polidar, V. (2004). *Management bank a bankovních obchodů*. Praha: Ekopress.
Polouček, S. a kol. (2006). *Bankovníctví*. Praha: C. H. Beck.
Šousa, J. (2006). *Peníze v proměnách moderní doby: tvorba ČS bankovek v letech 1945 - 1989*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Liběna Kantnerová, Ph.D.**
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce: **8. února 2016**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2017**

doc. Ing. Ladislav Kolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (25)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 8. února 2016

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 7. 4. 2017

.....
Lucie Honnerová

Poděkování

Zde bych ráda poděkovala paní Ing. Liběně Kantnerové, Ph.D., za její cenné rady a připomínky a za laskavý přístup při vedení mé bakalářské práce.

OBSAH

1	ÚVOD	6
2	Historie peněz v českých zemích	8
2.1	Vývoj platidel do vzniku Československa	8
2.2	Vývoj platidel po roce 1918	9
3	Historie peněz ve Švýcarsku	11
4	Padělání a pozměňování peněz	13
4.1	Historie penězokazectví	13
4.2	Právní ochrana měny v České republice	15
4.3	Právní ochrana měny ve Švýcarsku	19
4.4	Klasifikace padělků dle ČNB	22
5	Ochranné prvky bankovek	24
5.1	Ochranné prvky v tisku	24
5.2	Ochranné prvky v designu	26
5.3	Ochranné prvky v materiálu	27
6	Metodika a cíle	29
7	Ochranné prvky na českých bankovkách	31
7.1	Bankovka v hodnotě 100 Kč	31
7.2	Bankovka v hodnotě 200 Kč	32
7.3	Bankovka v hodnotě 500 Kč	34
7.4	Bankovka v hodnotě 1 000 Kč	36
7.5	Bankovka v hodnotě 2 000 Kč	39
7.6	Bankovka v hodnotě 5 000 Kč	42
8	Ochranné prvky na švýcarských bankovkách	45
9	Výskyt padělaných a pozměněných peněz v České republice a ve Švýcarsku	50
9.1	Situace v České republice	50
9.2	Situace ve Švýcarsku	54
10	Srovnání ochrany měny v České republice a ve Švýcarsku	57
11	ZÁVĚR	59
	Summary	61
	Seznam použité literatury	62
	Seznam obrázků, tabulek a grafů	66

1 ÚVOD

V minulosti byly při obchodování jako první platidla užívány různé materiály, např. mušle, sůl a kožešiny, jejichž hlavní nevýhodou byla ale jejich obtížná směnitelnost. Proto se později přistoupilo k váženému stříbru, které koncem 7. století př. n. l. vedlo k ražbě prvních mincí. Mince vyráběné z drahých kovů znamenaly velký pokrok v obchodních stycích, jelikož byly na rozdíl od komoditních peněz poměrně malé, lehce uchovatelné a jejich hodnota byla zpravidla jednoznačně určena. Nedostatek stříbra a zlata byl řešen nahrazením mincí emisemi papírových peněz, které se poprvé objevily v 17. a 18. století.

Od pradávna existovalo i padělatelství, které se začalo rozvíjet souběžně s výrobou platebních prostředků. V historii lze nalézt nepřeberné množství padělků a ani nejpřísnější tresty, např. deportace, useknutí ruky, poprava, a vysoké pokuty nezabránily padělatelům v jejich činnosti, kterou napadali mincovní regál nejdříve panovníků a později emisních bank. Z historie penězokazectví 20. století vynikají případy vztahující se k československému území a odehrávající se v období tzv. zlatého věku penězokazectví, kdy docházelo k největším útokům na československou měnu. V roce 1921 byly pod vedením dr. Gyula Mészárose padělány československé pětisetkoruny, jejichž hodnota přesáhla sto miliónů Kč. Situace v oblasti penězokazectví byla ve dvacátých letech minulého století již neúnosná a penězokazecké aféry se staly mezinárodním problémem. To vedlo k sepsání mezinárodní dohody o potírání penězokazectví, při jejímž vzniku hrála klíčovou roli právě Československá republika. Dalším důsledkem penězokazeckých afér tohoto období bylo založení mezinárodní kriminalistické instituce – Interpolu. Ačkoliv mezinárodní dohoda zaručuje účinnou ochranu měny proti padělání a jejímu rozšiřování do oběhu v celosvětovém měřítku, nebezpečnost padělků, které narušují plynulý peněžní oběh, je pro společnost stále vysoká, čemuž odpovídají i trestní sazby.

Prudký rozvoj výpočetní a kopírovací techniky přinesl v posledních letech možnost padělatelům vyrábět kvalitnější padělky, proti kterým se emisní banky brání postupným zdokonalováním ochranných prvků.

Tato bakalářská práce se zabývá srovnáním ochranných prvků českých a švýcarských bankovek a s tím související trestné činnosti na obou územích. První část práce je zaměřena na teoretické pojednání o penězích. Nejprve je s pomocí relevantní české a zahraniční literatury popsána historie a vývoj platidel na švýcarském a českém území a dále se práce věnuje padělání a pozměňování peněz. Jsou představeny nejzajímavější

padělatelské případy v historii a je vymezena právní úprava oblasti trestných činů proti měně a platebním prostředkům. V teoretické části práce jsou rovněž vysvětleny moderní ochranné prvky, které slouží k ochraně bankovek proti padělání a pozměňování.

Druhá část práce se zabývá jednotlivými nominály české koruny a švýcarského franku a popisuje jejich ochranné prvky. V návaznosti na míru ochrany českých a švýcarských bankovek je analyzována trestná činnost proti měně v České republice a ve Švýcarsku a je srovnáván počet výskytů falzifikátů jednotlivých nominálů. Získaná statistická data jsou zpracována do tabulek a grafů a situace v obou zemích je následně vyhodnocena.

Cílem práce je zhodnotit na základě provedené analýzy stupeň zabezpečení porovnávaných měn proti trestné činnosti a vyvodit závěr, která z měn je lépe chráně proti padělkům. Práce poskytuje i doporučení a návrhy na zlepšení míry ochrany bankovek v zemi s vyšší kriminalitou v oblasti padělání peněz.

2 Historie peněz v českých zemích

2.1 Vývoj platidel do vzniku Československa

Různá platidla obíhala na českém území už v době raného středověku, ale zpočátku šlo pouze o mince zprostředkované obchodem se západní Evropou a především s Byzancí. Díky těmto obchodním stykům znali již Slované mince z drahých kovů. Na Velké Moravě byly v 8. a 9. století platebním prostředkem železné pruty označované jako velkomoravské hřivny. Tyto zploštělé pruty měly na konci otvor, kterým se provlékal provaz a pruty tak byly kompletovány do svazků o konkrétní hmotnosti. Ve velkomoravském směnném obchodě se kromě domácích železných platidel používaly i importované mince z drahých kovů, například francké stříbrné denáry. Počátky českého mincovnictví jsou dodnes předmětem diskuzí historiků a numismatiků¹, ale většinou je ražba prvních českých mincí připisována knížeti Boleslavu I., za jehož vlády byly po roce 955 vydávány první české denáry². Na konci 10. století se Čechy staly jednou z nejvýznamnějších oblastí evropské těžby a exportu stříbra a české denáry ražené z tohoto velmi kvalitního stříbra byly na zahraničních trzích přijímány s důvěrou. Jejich kvalita se ale postupně snižovala a později sloužily pouze pro vnitřní domácí oběh (Vorel, 2004; Hásková et al., 1996).

Znehodnocené denáry byly na počátku 13. století nahrazeny brakteáty vyráběné z tenkého stříbrného plechu. Tato měnová reforma přinesla i nový technologický postup výroby, který měl trvale chránit proti padělkům i proti znehodnocování mincovního kovu. Objev mimořádně bohatých ložisek stříbra v Kutné Hoře na konci 13. století podnítil zásadní peněžní reformy. Od roku 1300 byla zahájena ražba pražského groše, která podléhala kontrole panovníka Václava II. Kvalitní pražské groše s tradiční vnější podobou postupně pronikaly i do zahraničí a jejich éra trvala až do 16. století. Na začátku 16. století začal rod Šliků razit v Jáchymově vlastní groše, které byly označovány jako tolary, ale tento pojem se později stal obecným pojmenováním velkých stříbrných mincí a tolary byly vydávány jako vládní mince (Vorel, 2004; Hásková et al., 1996).

Za vlády Marie Terezie došlo v roce 1750 k měnové reformě, která měla za cíl změnit dosavadní vývoj mincovnictví, zejména unifikovat měnu. Reformou byla zavedena tzv. dvacetizlatková měna, jejíž základní měnovou jednotkou bylo 20 zlatých (de-

---

¹ Někdy je za nejstarší českou minci označován tzv. svatováclavský denár, který byl údajně ražen za vlády knížete Václava. Další badatelé se domnívají, že české mince začal razit až Boleslav II.

² Denáry vydávaly kromě Přemyslovců např. i Slavníkovci.

set tolarů). Reforma rovněž stanovila pevný poměr mezi zlatem a stříbrem a stanovila jednotný vzhled mincí. Později přistoupily ke stejné měnové úpravě i ostatní státy a měna, která tak dostala název konvenční, byla užívána až do roku 1857. V roce 1762 byly vydány i první papírové peníze – bankocetle. Na konvenční měnu navázala rakouská měna, jejíž jednotkou byl zlatník (dělicí se na 100 krejcarů), a od roku 1892 až do vzniku Československa platila na našem území zlatá korunová měna zavedená rakousko-uherskou monarchií (Vorel, 2004; Hásková et al., 1996).

2.2 Vývoj platidel po roce 1918

Po vzniku Československé republiky byl přikládán velký význam vytvoření vlastní měny, a proto byl zřízen Bankovní ústav při ministerstvu financí, který převzal emisní funkci. Zpočátku byly za zákonné platidlo státu vyhlášeny okolované rakousko-uherské bankovky, které po první emisi v roce 1919 nahradily československé státovky. Již od roku 1919 nesla československá měna název Koruna československá (zkratka Kč). V roce 1921 se začaly razit první československé mince v hodnotě dvacet a padesát haléřů a v dalším roce se razily i další nominály. Rychlost přípravy nových platidel měla za následek jejich jednoduchý tisk a nedostačující ochranné prvky, které tak neumožňovaly dostatečnou ochranu platidel proti padělání, a proto byly nahrazeny státovkami druhé emise. Od roku 1926 byly vydávány bankovky Národní banky československé, které obíhaly na území Československa spolu se státovkami. Koncem dvacátých let začala Národní bankovka československá tisknout bankovky ve vlastní tiskárně na strojích špičkové kvality. Bankovky vynikaly i vysokou uměleckou úrovní zpracování, na které se podíleli přední českoslovenští výtvarníci a rytci, např. Alfons Mucha, Max Švabinský a Otakar Španiel (Kunert & Novotný, 2008; Vorel, 2004; Hásková et al., 1993).

V období Protektorátu Čechy a Morava byla jako platidlo zavedena českomoravská koruna, která byla pevně vázána na německou marku. Po skončení druhé světové války a obnovení Československé republiky bylo nutné měnový systém znovu unifikovat, protože v různých částech republiky obíhala platidla jiných peněžních systémů. Jedinými penězi, které platily na celém území obnovené republiky, byly moskevské poukázky. Rozdílnost měn byla v červenci roku 1945 částečně upravena dočasným opatřením, kterým byly okolovány papírové slovenské koruny a moskevské korunové poukázky a jejich oběh byl omezen jen na slovenské území. Na podzim roku 1945 byla provedena měnová reforma, během které byly dosud platné papírové peníze směněny za nové ko-

runy československé (zkratka Kčs), předem připravené exilovou vládou ve Velké Británii (Vorel, 2004; Hásková et al., 1993).

Politický převrat únoru 1948 nejdříve ovlivnil pouze výtvarnou stránku papírových peněz a všechny československé státočky a bankovky uvedené do oběhu po listopadu 1945 platily dále bez omezení. K 1. červnu 1953 byla však provedena zásadní peněžní reforma, která připravila obyvatelstvo Československé republiky o veškeré větší úspory. Platební síla nových peněz vůči starým byla dána poměrem 5:1, ve kterém byly převedeny mzdy, důchody a ceny zboží. Ve stejném poměru byly směňovány i hotovost a vklady na účtech, ale pouze do výše 300 Kčs, zbytek peněz byl převáděn kurzem 50:1³. Staré kovové i papírové peníze přestaly platit 5. června 1953 a byly ihned nahrazeny novými platidly, která byla s předstihem a v dostatečném množství vyrobena v SSSR. Nová papírová a kovová platidla zůstala v platnosti až do roku 1989. Změněna byla pouze jejich vnější forma a to z důvodu změny názvu republiky a státního znaku v roce 1960. Dále byly nutné úpravy technického provedení bankovek, které by je lépe chránily před paděláním (Vorel, 2004; Hásková et al., 1993).

Po roce 1989 se dále vyráběly bankovky a mince předchozího režimu (s výjimkou stokoruny) a k vydání připravovaných nových peněz České a Slovenské federativní republiky z důvodu rozdělení nedošlo. Po zániku ČSFR zůstala krátce v platnosti společná měna, která byla provizorně odlišena kolkováním bankovek v únoru 1993. Od 8. února 1993 byla v oběhu první česká bankovka v nominální hodnotě 200 korun českých. Většina českých bankovek byla tištěna ve Státní tiskárně cenin v Praze, výroba mincí byla zadána mimo republiku (Vorel, 2004; Hásková et al., 1993).

---

³ V tomto směnném kurzu byla vyměněna většina peněz. Tento poměr tak byl skutečnou podstatou přísně utajované měnové reformy, která během několik dní zlikvidovala starší oběživo snížením jeho kupní síly na 10 %.

3 Historie peněz ve Švýcarsku

Švýcarsko se formovalo od konce 18. století spojením měst a sousedních území a jako takové nemělo zpočátku jednotnou měnu. V roce 1798 byla vyhlášena Helvetská republika a na celém území byla podle francouzského vzoru zavedena desítková měnová soustava. Nově zavedený švýcarský frank se dělil na 10 batzenů a 100 rapů. Mince v hodnotě 1, 2 a 4 franků a 5 a 10 batzenů byly stříbrné. Měnová reforma ale nebyla úspěšná, jelikož se proti novému státnímu uspořádání zvedla vlna odporu a Švýcarsku chyběly prostředky na stažení z oběhu starších mincí a ražbu nových mincí v dostatečné kvalitě. Švýcarsko v roce 1803 přijalo novou ústavu, která obnovila autonomii švýcarských kantonů. Tímto se rozpadl unifikovaný měnový systém, a ačkoliv mnoho kantonů si ponechalo frank, některé další kantony znovu zavedly svou vlastní měnu. V roce 1819 zavedlo 19 z 24 kantonů švýcarský frank, ale pouze v podobě účetní jednotky, který tak sloužil jako referenční měna při obchodech mezi jednotlivými kantony. Příjemce peněz podstupoval riziko, že mu bude zapláceno mincemi různého původu a kvality. V roce 1825 byl ale podepsán měnový konkordát mezi několika kantony, kterým byly sjednoceny typy a hodnoty mincí v oběhu. Ve stejném roce byly vydány i první švýcarské bankovky Peněžním ústavem v Bernu. Další emisní banky byly založeny v následujících desetiletích, avšak během první poloviny 19. století zastávaly bankovky pouze druhořadou roli coby platební prostředek. V roce 1848 vznikla Švýcarská konfederace a její nová ústava přidělovala státu výlučné právo emitování peněz. Důležitou událostí historie švýcarské měny se stalo přijetí zákona z roku 1850, který zavedl jednotný měnový systém, švýcarský frank. První mince švýcarského franku byly raženy od roku 1850 a nahrazovaly mince všech kantonů, které byly dosud v oběhu. Centralizována byla ale pouze ražba mincí a kantonům zůstala pravomoc libovolně emitovat bankovky. Zákonem přijatým roku 1881 byly harmonizovány emisní podmínky bankovek, což otevřelo cestu k zestátnění emise bankovek. V prvním půlstoletí své existence musel ale švýcarský frank čelit řadě problémů a až do začátku 20. století nedosahoval kvality francouzského franku (Baltensperger, 2015; De Rivaz, 1997; Hlinka & Radoměřský, 1987).

Ve 20. století byla měnová politika Švýcarska určována především nově vzniklou Národní bankou, která v roce 1907 získala monopol na výrobu bankovek (původně bankovky vydávalo 42 bank). V tomto roce byla vydána prozatímní první série bankovek, která převzala vzor starších bankovek. Mezi lety 1911 a 1914 byly vydávány bankovky

druhé série, které byly nahrazeny až na přelomu let 1956 a 1957. Během druhé světové války připravovala banka vydání nových bankovek, ale žádná z nich se nedostala do oběhu. Nová série byla vydána až v roce 1957, přičemž byla poprvé vydána i bankovka s nominální hodnotou 10 franků. Na konci 60. letech změnila Švýcarská národní banka svou politiku pojetí a výroby bankovek. Poprvé v historii převzala vedení nad přípravou nové měny a ve spolupráci s odborníky změnila předlohy a grafiku bankovek a tím vytvořila zcela novou, v pořadí šestou sérii. Tato série již není v platnosti, ale jednotlivé nominály mohou být až do roku 2020 vyměněny za platné bankovky. Národní banka nechala zhotovit další sérii bankovek, která ale měla sloužit jako rezervní a nakonec byla zničena. Tato sedmá série byla zároveň poslední rezervní sérií bankovek. Pro další sérii bankovek, která je dosud v platnosti, nechala banka propracovat ochranné prvky a tato série je tak první sérii plně vytvořenou počítačově. Od roku 2016 budou postupně vydávány bankovky nejnovější série (Baltensperger, 2015; De Rivaz, 1997).

4 Padělání a pozměňování peněz

Padělání peněz bylo ve středověku trestáno vysokými pokutami, kterými vládcí střežili svůj mincovní regál, tj. právo vydávat mince v daném teritoriu. Sami vládcí se ale v obdobích ekonomických potíží nebránili měnovým opatřením v neprospěch poddaných. Jedním z takových kroků bylo například zakázat obchod s nezpracovanými drahými kovy a stanovit cenu, za kterou mají být nabízeny vládní mincovně. Dalším opatřením vládcí cíleně snižovali proklamovaný obsah kovu v minci. Za padělání lze však považovat pouze zásah do mincovního, resp. měnového regálu, nikoliv měnová opatření vládců. Padělatelem je tedy kdokoliv, kdo vyrobí předmět napodobující zákoně platidlo s úmyslem uvést jej do oběhu jako pravé peníze. Padělky narušují plynulý peněžní oběh a pro společnost jsou nebezpečné, proto je padělání posuzováno jako závažný trestný čin (Pekárek, 2000; Polskoj, 1987).

4.1 Historie penězokazectví

Brzy poté, co byly raženy první mince, začali je napodobovat padělatelé. Padělané mince byly tehdy lehce rozpoznatelné jejich zvážením, neboť zlato bylo nejtěžším známým kovem. Vznikaly ale přesvědčivé padělky stříbrných mincí přiletováním stříbrného plíšku na měděný základ. V šestém století před našim letopočtem se padělání natolik rozmohlo, že bylo trestáno i smrtí. Ve stejné době se objevily i první primitivní způsoby odhalování falešných mincí. Odříznutím kousku mince bylo možné rozpoznat, zda je mince skutečně stříbrná nebo se jedná o olovenou minci s tenkou vrstvou stříbra. Padělatelé ale podobné kontroly přelstili tím, že na minci sami udělali zářez, který rovněž postříbřili. Ani nejpřísnější tresty (např. upálení, vhození do kotle s vroucím olejem) nevedly k úspěšnému potlačení padělatelství, kterého se dopouštěli především urození (Innes, 2006; Pekárek, 2000; Polskoj, 1987).

Nejznámější padělatelské dílny na našem území působily za dob vlády Jagellonců. Byly jimi například mincovna v jeskyni na Zlatém koni u Koněprus, dále jeskyně Babí pec na Kozákově, jeskyně Šipka na Kotouči u Štramberka a dílny v Praze, v Brně a v Kutné Hoře. Později byly v Čechách padělané i papírové bankocetle a ve druhé polovině devatenáctého století se objevily i padělky zlatek, které nesly podle svého výrobce název šulcovky. Za zlatý věk penězokazectví je považováno období první československé měny, tj. od roku 1919 do počátku dvacátých let, kdy byla nevyhovující platidla nahrazena státovkami druhé emise. Padělatelské činnosti nahrávala především skuteč-

nost, že rychlost přípravy nově vydávaných platidel i omezené možnosti tiskáren se odrážely v jejich nízké kvalitě. Státovky první série byly tištěny převážně v Praze a to jednoduchým způsobem, knihtiskem. Nominály nejvyšší hodnoty se tiskly ve Vídni a v New Yorku. Platidla nebyla dostatečně chráněna proti padělání a brzy se objevily falzifikáty především vyšších hodnot. Například stokoruna první emise, která byla vydána do oběhu v červenci roku 1919, se za rok a půl od její emise stala tak častým terčem penězokazeckých útoků, že po kolcích a pětisetkorunách první emise patřila k našim nejčastěji padělaným bankovkám. Padělané stokoruny ale postrádaly průsvitku dlaždicového vzoru nebo byl tento důležitý ochranný prvek jen nedokonale naznačený. Tisícikoruna, jejíž výroba byla zadána v uznávané newyorské tiskárně ABN, kde byla tištěna hlubotiskem s několika ochrannými prvky, splňovala standardy ochrany moderních bankovek. Stejně kvality dosahovaly i desetikoruny z pardubické tiskárny, které spolu s tisícikorunami zůstaly v oběhu i po vydání státovek druhé emise. Význačným padělatelem zlatého věku penězokazectví byl maďarský univerzitní profesor dr. Gyula Mészáros, pod jehož vedením se v roce 1921 dostaly do oběhu padělky československé pětisetkoruny v celkové hodnotě přes sto miliónů korun. Skupina padělatelů byla zatčena v Rakousku, ale za svoji činnost nebyla souzena, jelikož padělání mělo politické důvody, které v té době nebyly stíhány (Vorel, 2004; Pekárek, 2000; Hlinka, 1987; Pol-skoj, 1987).

Nejznámější švýcarský padělatel Joseph-Samuel Farinet využil, jako již mnozí padělatelé před ním, velké měnové reformy, která proběhla ve Švýcarsku v roce 1850. V tomto roce byla zaváděna první národní měna a Farinet zaplavil trh falešnými dvacetivými mincemi, které byly v té době nejpoužívanější. Nově ražené mince obsahovaly větší množství mědi než starší mince a právě zhoršení jejich kvality nahrávalo padělatelům, kterých tak přibývalo. Ve švýcarské historii se proslavil také Hans-Jörg Mühlematter, kterému se v roce 1976 podařilo vyrobit téměř dokonalý padělek bankovky v hodnotě 1 000 švýcarských franků. Za tento zločin si odpykal čtyřletý trest ve vězení, ale po více než 20 letech svůj padělatelský počin zopakoval. Klasickými tiskařskými technikami vyrobil asi 15 000 bankovek v nominální hodnotě 1 000 švýcarských franků, než byl policií zatčen a opět odsouzen ke čtyřem rokům odnětí svobody (Baltensperger, 2015; *Les mystères de la fausse monnaie*, 2011).

4.2 Právní ochrana měny v České republice

V oblasti padělání a pozměňování peněz je Česká republika vázána Úmluvou o potírání penězokazectví (zákon č. 15/1932, Sb.), jejíž hlavní zásadou je, že činům v oblasti penězokazectví nesmí být zaručena beztrestnost. Na vzniku Úmluvy měl významný podíl guvernér Vilém Pospíšil, který prosadil, aby státy spolupracovaly v oblasti ochrany měn proti padělání. Pospíšil rovněž předsedal konferenci Společnosti národů, na které se zástupci států, kriminálních ústředí a emisních ústavů shodli na Úmluvě o potírání penězokazectví. K samotnému sepsání Úmluvy velkým dílem přispěl brněnský profesor trestního práva Jaroslav Kaláb. Na každé české bankovce je vytištěna trestní pohružka ve znění „Padělání se trestá podle zákona“ a konkrétní právní aspekty padělání a pozměňování peněz jsou upraveny v trestním zákoně č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů (Brož & Hradecký, 2008; Kunert & Novotný, 2008; Pekárek, 2000). Úplné znění dílu o trestných činech proti měně je následující:

„HLAVA VI TRESTNÉ ČINY HOSPODÁŘSKÉ

Díl 1

Trestné činy proti měně a platebním prostředkům

§ 233

Padělání a pozměnění peněz

(1) Kdo sobě nebo jinému opatří nebo přechovává padělané nebo pozměněné peníze nebo prvky peněz sloužící k ochraně proti jejich padělání, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Kdo padělá nebo pozmění peníze v úmyslu udat je jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty, nebo kdo padělané nebo pozměněné peníze udá jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

(3) Odnětím svobody na pět až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, nebo

b) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu.

(4) Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu.

(5) Příprava je trestná.

§ 234

Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku

(1) Kdo sobě nebo jinému bez souhlasu oprávněného držitele opatří, zpřístupní, přijme nebo přechovává platební prostředek jiného, zejména nepřenositelnou platební kartu identifikovatelnou podle jména nebo čísla, elektronické peníze, příkaz k zúčtování, cestovní šek nebo záruční šekovou kartu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo sobě nebo jinému opatří, zpřístupní, přijme nebo přechovává padělaný nebo pozměněný platební prostředek, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(3) Kdo padělá nebo pozmění platební prostředek v úmyslu použít jej jako pravý nebo platný, nebo kdo padělaný nebo pozměněný platební prostředek použije jako pravý nebo platný, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

(4) Odnětím svobody na pět až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1, 2 nebo 3 jako člen organizované skupiny, nebo

b) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu.

(5) Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1, 2 nebo 3 jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu.

(6) Příprava je trestná.

§ 235

Udávání padělaných a pozměněných peněz

Kdo padělané nebo pozměněné peníze, jimiž mu bylo placeno jako pravými, udá jako pravé, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

§ 236

Výroba a držení padělatelského náčiní

(1) Kdo vyrobí, nabízí, prodá, zprostředkuje nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává nástroj, zařízení nebo jeho součást, postup, pomůcku nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k padělání nebo pozměnění peněz nebo prvků sloužících k ochraně peněz proti padělání anebo vytvořený nebo přizpůsobený k padělání nebo pozměnění platebních prostředků, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 při výkonu svého povolání.

§ 237

Neoprávněná výroba peněz

(1) Kdo neoprávněně, s použitím zařízení nebo materiálů k výrobě peněz určených a držení v souladu se zákonem, vyrobí peníze nebo prvky sloužící k ochraně peněz proti padělání, nebo kdo neoprávněně vyrobené peníze nebo prvky sloužící k ochraně peněz proti padělání sobě nebo jinému opatří, uvede do oběhu nebo přechovává, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo

b) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu.

(4) Příprava je trestná.

§ 238

Společné ustanovení

Ochrana podle § 233 až 237 se poskytuje též penězům a platebním prostředkům jiným než tuzemským a tuzemským a zahraničním cenným papírům.

§ 239

Ohrožování oběhu tuzemských peněz

(1) *Kdo neoprávněně vyrobí nebo vydá náhražky tuzemských peněz, nebo kdo takové náhražky neoprávněně dává do oběhu, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*

(2) *Stejně bude potrestán, kdo*

a) bez zákonného důvodu odmítá tuzemské peníze, nebo

b) poškozuje tuzemské peníze.“ (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník)

K výše uvedenému je nutno doplnit ustanovení uvedená v hlavě třetí zákona č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí⁴, která upravují ochranu tuzemských a cizozemských bankovek a mincí před paděláním a pozměňováním. Zákon ukládá každé právnické osobě a směnárníkovi povinnost zadržet podezřelé bankovky a mince, tj. bankovky a mince, u kterých existuje podezření, že se jedná o padělané a pozměněné bankovky a mince. Ostatní fyzické osoby, které nemají povinnost podezřelé bankovky a mince zadržet, mohou padělané nebo podezřelé peníze odmítnout. Právnická osoba a směnárník, kteří zadrží podezřelé bankovky nebo mince, jsou povinni o zadržení vyhotovit potvrzení tomu, kdo podezřelé bankovky nebo mince předložil. Podezřelé bankovky a mince jsou zadržovány bez náhrady a předávány České národní bance včetně potvrzení o zadržení podezřelých bankovek, jehož kopie je postoupena i Policii České republiky. Česká národní banka uchovává ve zvláštní evidenci po dobu 15 let identifikační údaje osob, které předložily podezřelé bankovky nebo mince, a údaje o zadržených bankovkách a mincích včetně údajů o okolnostech zadržení.

S paděláním a pozměňováním peněz souvisí i reprodukce bankovek, kterou upravuje vyhláška České národní banky č. 553/2006 Sb., o podmínkách, za kterých lze reprodukovat bankovky, mince, šeky, cenné papíry a platební karty a vyrábět předměty, které je úpravou napodobují. První verze vyhlášky byla přijata 21. února roku 1994 a měla zabránit dalším případům, kdy by bylo placeno reprodukcemi platných bankovek. Jednostranné černobílé i barevné hmotné reprodukce lze vyrábět, pokud jejich délka při zachování poměru stran nedosahuje více než 75 % délky a šířky platné bankovky nebo pokud dosahuje minimálně 125 % délky bankovky. Oboustranně reprodukováné bankovky smí při zachování poměru stran dosahovat pouze poloviny velikosti originální

---

⁴ Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění změn provedených zákonem č. 254/2012 Sb., 278/2013 Sb. a zákonem č. 323/2016 Sb.

bankovky nebo jejich délka musí být dvojnásobně větší než u originální bankovky. Dále lze vyrábět jednostranné reprodukce bankovek a napodobeniny jejich částí, které nepřesahují jednu třetinu plochy originální bankovky a ze kterých tedy není možné složit celou bankovku. Reprodukce je možná i v případě, kdy je použit materiál nezaměnitelný s materiálem, z něhož se bankovky vyrábějí. Vyhláška rovněž povoluje reprodukci jednotlivých grafických prvků bankovky, pokud tak není činěno na pozadí, které by bankovku připomínalo. Za porušení podmínek vyhlášky je ukládána pokuta do výše 5 000 Kč. Reprodukce či napodobeniny bankovek a padělky se rozlišují se zřetelem na úmysl. V případě napodobenin je tedy rozhodující okolnost, že výrobce prokazatelně neměl v úmyslu udávat napodobeniny do oběhu jako peníze pravé (Pekárek, 2000; Brož & Hradecký, 2008).

4.3 Právní ochrana měny ve Švýcarsku

Stejně jako Česká republika i Švýcarsko je vázáno Úmluvou o potírání penězokazectví. Právní ochrana měny je upravena ve švýcarském trestním zákoníku následovně:

„Díl 10

Falešné peníze, falšování poštovních a kolkových známek, ochranných známek, míry a váhy

Čl. 240

Výroba falešných peněz

- (1) Ten, kdo padělá mince nebo bankovky s úmyslem udat je do oběhu jako pravé, bude potrestán odnětím svobody minimálně na jeden rok.*
- (2) V méně závažných případech bude udělen trest odnětí svobody s maximální hranicí trestní sazby tři roky nebo peněžitý trest.*
- (1) Potrestán bude rovněž pachatel zadržený ve Švýcarsku, jestliže spáchal zločin v jiné zemi a pokud není do této země vydán a zároveň je v dané zemi zločin proti měně trestně stíhán.*

Čl. 241

Pozměnění peněz

- (2) *Ten, kdo pozmění mince nebo bankovky s úmyslem udat je do oběhu jako peníze vyšší hodnoty, bude potrestán odnětím svobody až na pět let nebo peněžitým trestem.*
- (3) *V méně závažných případech bude udělen trest odnětí svobody s maximální hranicí trestní sazby tři roky nebo peněžitý trest.*

Čl. 242

Udávání padělaných peněz do oběhu

- (1) *Ten, kdo do oběhu udá padělané nebo pozměněné mince a bankovky jako pravé, bude potrestán odnětím svobody až na tři roky nebo peněžitým trestem.*
- (2) *Trestem odnětím svobody až na tři roky nebo peněžitým trestem bude potrestán pachatel, jeho mandant nebo jeho zástupce, jestliže přijali mince nebo bankovky jako pravé.*

Čl. 243

Napodobování bankovek, mincí a známek bez úmyslu je padělat

- (1)
  - a) *Ten, kdo bez padělatelského úmyslu reprodukuje nebo napodobuje bankovky takovým způsobem, že tyto reprodukce nebo napodobeniny mohou být přístroji nebo osobami zaměněny s pravými bankovkami, zvláště pokud celek, jedna strana nebo velká část jedné strany bankovky je zhotovena ze stejného nebo podobného materiálu a má stejné nebo podobné rozměry jako originál,*
  - b) *ten, kdo bez padělatelského úmyslu vyrobí předměty, jejichž ražba, váha nebo rozměry jsou podobné vlastnostem mincí majících úřední kurz, nebo jejichž nominální hodnotu nebo jiné charakteristiky odpovídají mincím oficiální ražby a to takovým způsobem, že mohou být přístroji nebo osobami zaměněny za mince mající úřední kurz,*
  - c) *ten, kdo bez padělatelského úmyslu reprodukuje nebo napodobuje známky takovým způsobem, že mohou být zaměněny za pravé známky,*
  - d) *ten, kdo takové předměty doveze, prodá, nebo uvede do oběhu*

bude potrestán odnětím svobody až na tři roky nebo peněžitým trestem.

(2) Pokud pachatel jednal v nedbalosti, bude potrestán pokutou.

Čl. 244

Dovoz, koupě a úschova padělaných peněz

(1) Ten, kdo doveze, koupí nebo přijme do úschovy padělané nebo pozměněné mince nebo bankovky s úmyslem udat je do oběhu jako pravé nebo platné, bude potrestán odnětím svobody až na tři roky nebo peněžitým trestem.

(2) Pachatel bude potrestán odnětím svobody na jeden až pět roků, pokud dovezl, koupil nebo přijal k úschově velké množství padělaných nebo pozměněných bankovek.

[...]

Čl. 247

Padělatelské náčiní a jejich nedovolené užití

(1)

a) Ten, kdo vyrobí nebo si opatří nástroje určené k padělání nebo pozměnění mincí, bankovek nebo známek s úmyslem ho nezákonně užít

b) ten, kdo nezákonně užije nástroje určené k výrobě mincí, bankovek nebo známek, bude potrestán odnětím svobody až na tři roky nebo peněžitým trestem.

Čl. 249

Konfiskace

(1) Padělané a pozměněné mince, bankovky, známky, ochranné známky, délky, váhy, míry a další měřicí nástroje, stejně jako přístroje sloužící k padělání, jsou zabaveny a zničeny.

(2) Bankovky, mince a známky, které jsou reprodukovány nebo napodobeny bez úmyslu je padělat, ale které by mohly být za pravé zaměněny, jsou rovněž zabaveny a zničeny.

Čl. 2450

Zahraniční měna a známky

Ustanovení tohoto dílu jsou účinná i pro zahraniční mince, bankovky a známky.“ (Conseil fédéral, 2017)

Podle trestního zákona je ve Švýcarsku zakázáno reprodukovat a napodobovat měnu takovým způsobem, že vyrobené napodobeniny a reprodukce by mohly být zaměněny za pravé bankovky. Švýcarská národní banka vydala k této problematice zprávu, ve které upřesňuje omezení, která musí splňovat reprodukované bankovky. Reprodukované bankovky musí být označeny nápisem „SPECIMEN“, který musí zabírat minimálně 75 % délky a 15 % šířky reprodukce. Nápis musí být vytištěn barvou, která kontrastuje s dominantní barvou originální bankovky. Kromě tohoto omezení musí reprodukováná bankovka splňovat minimálně jednu z následujících podmínek:

- 1. zmenšená reprodukce** – delší strana reprodukce smí dosahovat pouze 66 % délky originální bankovky,
- 2. zvětšená reprodukce** – delší strana reprodukce musí dosahovat minimálně 150 % délky originální bankovky,
- 3. reprodukce části** – napodobenina části originální bankovky jakýchkoliv rozměrů musí být menší než 40 % plochy přední nebo zadní strany originální bankovky,
- 4. reprodukce z odlišného materiálu,**
- 5. reprodukce odlišné barvy** – taková reprodukce, kterou lze bezprostředně odlišit podle její barvy od všech platných bankovek (Banque nationale suisse, 2017a).

4.4 Klasifikace padělků dle ČNB

Česká národní banka používá velmi podrobnou klasifikaci falzifikátů, podle které je každý nově zadržený padělek na území České republiky zařazen podle měny a nominální hodnoty do typu, příp. podtypu. Každý další padělek stejného typu je dle zadržení číselně řazený pod typové označení prvního padělku. Kromě příslušnosti padělku k typu rozlišuje Česká národní banka rovněž stupeň nebezpečnosti padělku, který je určen několika kritérii. Jednotlivé stupně nebezpečnosti jsou následující:

1. **velmi nebezpečný** – padělky jsou zhotovené odborníky, použité techniky tisku se shodují s originálními, ochranné prvky jsou napodobeny velmi dobře,
2. **nebezpečný** – padělky jsou zhotovené jinými tiskovými technikami než originály, ale většina ochranných prvků je napodobena, celkový barevný vjem je velmi zdařilý a padělek může příjemci uniknout,
3. **zdařilý** – technika tisku padělku je jiná než u originálu, ochranné prvky jsou napodobeny nedokonale nebo jsou zcela vynechány, padělky této skupiny jsou zhotoveny autotypickým tiskem nebo na laserových a inkoustových tiskárnách,
4. **méně zdařilý** – padělky, u kterých jsou tiskové techniky i ochranné prvky napodobeny hůře než u třetí skupiny a jsou tedy velmi nedokonalé, mohou oklamat laxního příjemce nebo mohou být udány do oběhu za nepříznivých podmínek, jako je nedostatek světla,
5. **neumělý** – do této skupiny patří neumělé ruční kresby, kopírované např. přes okno, padělky jsou rozpoznatelné na první pohled a způsobilé k oklamání jen ve výjimečných případech.

Vedle padělaných bankovek a mincí tuzemské a zahraniční měny různé kvality se můžeme setkat i s pozměněnými bankovkami. V České republice byly v peněžním oběhu zjištěny pozměněné bankovky v nominálních hodnotách 1 000 Kč a 2 000 Kč, které vznikly slepením částí dvou různých bankovek stejné nominální hodnoty, a bankovky necelé. Tento specifický způsob výroby, tzv. Shapirův řez, spočívá v tom, že pravé bankovky jsou stříhány podélně nebo na výšku a následným slepením částí vznikne 1 kus bankovky navíc. Takto pozměněné bankovky jsou přibližně o 5–7 mm užší než originální bankovky, chybí jim některá část mezi horním a dolním okrajem a tato chybějící část se projeví jistou deformací obrazce. Necelým bankovkám chybí jejich horní nebo dolní část (Pekárek, 2000; Brož & Hradecký, 2008).

5 Ochranné prvky bankovek

Vzhledem ke skutečnosti, že peníze byly padělány již od počátku jejich používání, bylo nutné výskytu falzifikátů zabránit především pomocí různých ochranných prvků. Ochranné prvky slouží jednak k tomu, aby znesnadnily padělatelům bankovek práci, a jednak k rozeznání padělků od pravé bankovky. Základní dělení ochranných prvků rozlišuje tři stupně jejich rozpoznatelnosti (Vencovský, 2002):

1. **veřejné ochranné prvky**, určené pro veřejnost – jedná se o ochranné prvky rozpoznatelné pouhým okem bez jakýchkoliv pomůcek,
2. **skryté ochranné prvky**, určené pro bankovní pracovníky, pokladníky apod. – takové ochranné prvky jsou rozpoznatelné pomocí jednoduchého, dostupného zařízení (např. lupa, UV lampa, kontrolní fix, speciální filtr a další),
3. **forenzní ochranné prvky**, určené pro specializované laboratoře – díky těmto prvkům lze jednoznačně odhalit falzifikát.

Nejhmotnější částí bankovky je ceninový papír, jehož výroba probíhá vždy pod ochranou a podléhá přísné kontrole, při které je v případě nežádoucí odchylky vadný papír komisionálně zničen. Nutnost kontroly je dána vysokými nároky, které musí ceninový papír splňovat. Oproti konzumnímu papíru je nutné, aby měl ceninový papír větší pevnost a pružnost, byl odolný vůči natržení a vysokému tlaku tiskových válců. Důležitou vlastností ceninového papíru je i jeho opacita, díky které se potisky líce a rubu neruší. Ceninový papír se rovněž vyznačuje svým omakem, který závisí na druhu použitých rostlinných vláken, gramáži a na konečném hlazení papíru. Právě odlišný omak papíru v mnoha případech vedl ke zjištění, že se jedná o padělek (Pekárek, 2000).

Jednotlivé ochranné prvky v tisku, materiálu a designu bankovek jsou popsány v následujících kapitolách (Brož & Hradecký, 2008; Pekárek, 2000; Státní tiskárna cenin, 2017).

5.1 Ochranné prvky v tisku

Liniový hlubotisk

Tento tisk z hloubky vychází z klasické rytiny, kde kresebné prvky jsou rozpracované liniovou, většinou rytou kresbou. Gilošové partie, rastry a různé velikosti písem jsou převážně leptané. Plasticita prvků je vytvářena rozdílností síly linek a zároveň hloubkou reliéfu, v tisku pak větším nánosem tiskové barvy na potiskovaném materiálu.

Iris

Tento ochranný prvek spočívá v plynulém přechodu barev v jedné tiskové formě na malém úseku kresby a je používán především v plochách podtiskových rastrů a v gilošových motivech.

Číslování

Číslování jednotlivých bankovek umožňuje jejich rozlišení a provádí se pomocí číslovačů technikou knihtisku. Podle možnosti tiskárny je možné na dokumenty tisknout několikamístné číselné a písmenné kódy.

Barvy s UV fluorescencí

Tyto barvy jsou buď viditelné, nebo neviditelné. Viditelné barvy svítí pod UV světlem nebo za denního světla určitým odstínem, například žlutě. Barvy neviditelné jsou rozpoznatelné pouze pod UV světlem.

Barvy OVI (Optically Variable Ink)

Opticky proměnlivé barvy byly speciálně vyvinuty tak, že jejich složení umožňuje odlišné zbarvení při změně úhlu pohledu. Tohoto efektu je docíleno vyšším nánosem barvy na potiskovaný materiál, barvy OVI jsou proto aplikovány technikou hlubotisku nebo sítotisku. Barvy jsou velmi nákladné, a proto bývají používány pro malé útvary.

Reliéfní ražba

Reliéfní ražba (známá i jako suchá pečeť nebo slepotisk) je zřídka využívaným ochranným prvkem a provádí se na knihtiskových strojích, nebo strojích sestavených speciálně pro ražbu hologramů. Jedná se o bezbarvý otisk z negativního razidla, který je zřetelný při šikmém nasvětlení.

Mikroperforace

Tento ochranný prvek patří mezi snadno kontrolovatelné prvky a účinně zabezpečuje bankovky proti kopírování. Proti světlu lze rozpoznat drobné perforované linky v materiálu. Mikroperforaci lze kontrolovat i hmatem.

Ražba metalickou fólií

Metalická fólie se aplikuje technikou tisku z výšky za takového tepla a tlaku, že se razící fólie přenáší na potiskovaný materiál pomocí raznic.

Sklopný obrazec

Sklopný obrazec doplňuje liniový hlubotisk. Po sklopení bankovky se na místě, které je speciálně upraveno, objeví obrazec nebo určitá informace, většinou nominální hodnota. Tato změna je viditelná pouhým okem. Podobný efekt má i reliéfní ražba stříbrnou fólií nebo kombinace slepotisku a tisku ofsetového.

Průhledová značka

Průhledová značka je tištěna na strojích se simultánním tiskem. Jedině tímto způsobem lze docílit přesného soutisku přední a zadní strany tiskoviny. Určitá část prvku je vytištěna na přední stranu bankovky a zbytek prvku je vytištěn na zadní stranu bankovky, přičemž v průhledu je vidět celý prvek.

5.2 Ochranné prvky v designu

Mikrotext

Mikrotext patří mezi spolehlivé ochranné prvky, protože je velmi těžko reprodukovatelný a lze díky němu snadno rozlišit padělek od pravé bankovky. Na bankovkách se objevují plochy nebo obrazce vyplněné mikropísmem nebo samotné řádky z mikropísma. K tisku mikrotextu se používá ofsetový tisk nebo liniový hlubotisk.

Gilošové prvky

Gilošové prvky jsou jednobarevné nebo vícebarevné složité geometrické obrazce, které tvoří pravidelně se opakující jemné křivky. Tyto tradiční ochranné prvky používané více než 100 let plní na bankovkách rovněž funkci estetickou. Gilošové prvky jsou stejně jako složité sestavy mikrotextů vytvářeny pomocí počítačových programů.

Interferenční rastr

Interferenční rastry umožňují za použití speciálních filtrů zviditelnit určitou informaci, která je zakomponovaná do rastru na bankovce. Obraz je zviditelněn prolínáním nebo střetáváním hmot.

5.3 Ochranné prvky v materiálu

Vodoznak

Vodoznakem jsou takové značky nebo obrazce, které lze pozorovat proti světlu. Vodoznak vzniká v mokré fázi výroby, kdy papírní hmota je ve fázi plstění. Zplstěná vlákna jsou přitlačena válcem, který nese plastický obrazec vodoznaku. Pokud některá místa válce vystupují, papírní hmota je stlačena, papír je v těchto místech světlejší než okolní papír a vzniká tak negativní vodoznak. Pozitivní vodoznak vzniká, pokud se na některých místech uloží více papírní hmoty a kreslicí místa se jeví tmavší. Kombinací negativního a pozitivního vodoznaku je stupňovitý vodoznak, u kterého jsou mezi světlými a tmavými místy plynulé přechody. Na bankovkách se nejčastěji vyskytuje portrétní multitónový vodoznak. Toto provedení vodoznaku je nejdokonalejším ochranným prvkem vytvořeným v papíru. Vodoznak je nejčastěji padělán tiskem bílou nebo šedou barvou, ale výsledný obrazec zachytí jen nejkontrastnější části původního vodoznaku. Primitivnějším způsobem napodobení je ruční malba tmavší barvou než je barva papíru, většinou na rubu.

UV vlákna

Vlákna s fluorescentními vlastnostmi jsou náhodně rozptýlena v základní vrstvě papíru při jeho výrobě. Mohou být viditelná v normálním světle a svítit pod UV světlem, nebo mohou být neviditelná na denním světle a svítit pouze pod UV světlem. Používá se více druhů těchto vláken o různých délkách, tloušťkách a barvách. Ochranná vlákna jsou obtížně napodobitelná, protože na rozdíl od pravých vláken jsou padělaná vlákna pouze na povrchu a jsou tak snadno odhalitelná.

Metallický pásek

Ochranný metallický pásek patří spolu vodoznakem k nejvíce nápadným ochranným prvkům. Metallický pásek může být zcela skryt nebo částečně vylézat na povrch a je viditelný prosvícením bankovky nebo při jejím prohlížení proti světlu. Na bankovkách se používá tzv. okénkový ochranný proužek, který se v pravidelných intervalech vynořuje a zanořuje do povrchu papíru. Metallické proužky mohou být jednobarevné nebo mohou při změně dopadajícího světla měnit svou barvu. Proužek může být doplněn i různým textem nebo holografickými prvky. Nejčastěji bývá padělán ústřížkem stanio-
lu, který je nalepen na ta místa, kde lesklá část proužku vystupuje na povrch. Takový padělek lze odhalit kontrolou celistvosti proužku v průhledu z rubové strany. Pravost

metalického pásu osvědčuje i větší množství papírní masy, které je viditelné v průhledu a připomíná žebříček kolmý na pásek a široký cca 15 mm.

Fólie s holografickým motivem

Holografický motiv bývá na fólii vyobrazen v nekonečném pásu nebo jako jednotlivý prvek. Tyto motivy mohou představovat různé prvky nebo zobrazovat určité informace. Holografické motivy nabízí možnost různých kombinací, změn kreseb a barev, pohybů v kresbě a rozpínavosti.

6 Metodika a cíle

Hlavním cílem této bakalářské práce je analyzovat míru ochrany švýcarské a české měny a s tím související trestnou činnost v oblasti padělání měny. Výstupem analýzy je formulace závěru, zda jsou obě měny dostatečně chráněny proti padělání. Následným srovnáním situace je zjištěno, u které měny je stupeň zabezpečení vyšší, a toto vyhodnocení vede k návrhu opatření, která by mohla přijmout země s nižší ochranou svých platidel.

K naplnění cíle práce byl použit následující metodický postup:

1. Studium odborné literatury

S pomocí odborné literatury byla nejprve představena historie peněz a penězokazectví a následně byly obecně popsány bezpečnostní prvky bankovek včetně způsobu jejich padělání. Teoretický úvod je nezbytný pro samotné zhodnocení, zda jsou české a švýcarské bankovky opatřeny nejmodernějšími ochrannými prvky a jejich ochrana je tak dostatečná.

2. Analýza legislativní a technické ochrany měny

V příslušných zákonech České republiky a Švýcarska byla zkoumána právní úprava trestných činů proti měně. Analýzou ochranných prvků umístěných na jednotlivých nominálech všech platných vzorů českých a švýcarských bankovek byla zkoumána technická ochrana měny.

3. Sběr statistických dat o výskytu padělků

K naplnění cíle práce byla analyzována i trestná činnost proti měně v letech 2005–2015⁵. Zdrojem dat pro analýzu situace v České republice byly tiskové zprávy k výskytu padělků vydávané Českou národní bankou, ve kterých jsou uvedeny počty padělků, jejich nominální hodnota, kvalita a další informace. Trestné činy proti měně uvádí ve svých statistikách i Policie České republiky, ale s ohledem na počet vyřešených případů, počet stíhaných osob a jejich věkovou strukturu apod., což není pro účely této práce relevantní. Ve Švýcarsku je evidencí padělaných platidel pověřen Úřad pro potírání penězokazectví Federálního policejního úřadu, na jehož webových stránkách jsou zveřejňovány data k výskytu padělků.

---

⁵ K datu dokončení práce nebyla k dispozici aktuální zpráva k výskytu padělků ve Švýcarsku za rok 2016, proto srovnávané období končí rokem 2015.

4. Zpracování grafických výstupů

Získaná data byla zpracována do grafů a tabulek v programu Microsoft Excel a doplněna komentářem k důležitým jevům ve sledovaném období.

5. Komparace a zhodnocení

Nejprve byla srovnávána úroveň právní ochrany měny a následně i technické ochrany měny. S odkazem na znalosti získané studiem odborné literatury byl vyvozen závěr, zda jsou bankovky chráněny ochrannými prvky nejvyšší kvality. Komparace právní a technické ochrany měny a vývoje výskytu padělků v obou zemích vedla k formulaci závěru, která z měn je lépe chráněna před trestnou činností.

7 Ochranné prvky na českých bankovkách

7.1 Bankovka v hodnotě 100 Kč

V současnosti jsou v oběhu dva platné vzory bankovky o hodnotě 100 Kč. Vzor z roku 1995 se od novějšího vzoru liší provedením soutiskové značky, letopočtem uvedeným na bankovkách a velikostí grafického symbolu. Na lící straně stokoruny jsou portrét, texty, hmatové značky a hodnotové číslo na kuponu vyrobeny tiskem z hloubky, pro ostatní prvky byly použity tiskové techniky z plochy. Na rubové straně je číslo bankovky vytištěno z výšky a zbytek prvků je zhotoven tiskem z plochy. Platnost vzoru z roku 1993 byla ukončena k 31. 1. 2000, jeho výměna je možná pouze na pobočkách ČNB.

Obrázek 1: Bankovka v hodnotě 100 Kč

Zdroj: Česká národní banka, 2017

Obrázek 1 znázorňuje rozmístění ochranných prvků na vzoru z roku 1997, které lze při denním světle na bankovce pozorovat:

1. **vodoznak** – ve střední části nepotištěného okraje bankovky je umístěn portrét Karla IV., který je stranově převrácený oproti portrétu vytištěnému na lící straně, použitý vodoznak je lokální stupňovitý,
2. **okénkový proužek s mikrotextem** – proužek je vyrobený z umělé metalizované hmoty a vždy po 5 mm vystupuje a zanořuje se zpět do papíru, na něm umístěný negativní mikrotext značí nominální hodnotu bankovky, v průhledu je možné vidět proužek jako souvislou tmavou linkou s prosvítajícím mikrotextem,
3. **barevná vlákna** – vlákna oranžové barvy dlouhá 6 mm jsou zapuštěna do papíru a nejvíce jsou patrná na nepotištěném okraji bankovky,

4. **soutisková značka** – z každé strany bankovky je vidět pouze část obrazce, při pohledu proti světlu se obě části spojí a značka je viditelná celá, přičemž jednotlivé linky na sebe navazují přesně, u vzoru z roku 1995 tvoří kruhovou značku písmeno C s vloženým písmenem S, u vzoru z roku 1997 tvoří značku dvojice písmen ČR,
5. **skrytý obrazec** – obrazec umístěný v ornamentu na rameni portrétu označuje nominální hodnotu bankovky a je viditelný při pohledu na bankovku sklopenou do vodorovné polohy proti světlu ve výši očí, při pohledu z delší strany bankovky se obrazec jeví jako tmavý (pozitivní), při pohledu z kratší strany je obrazec světlý (negativní),
8. **mikrotext** – mikrotext se na lící straně bankovky nachází vpravo od portrétu v pruhu základní barvy, který přesahuje do nepotištěného okraje, a číselně označuje hodnotu bankovky, na rubu je mikrotext umístěn v pruhu základní barvy vpravo vedle státního znaku a označuje hodnotu bankovky slovně.

Při pohledu pod UV lampou na lící stranu vzoru z roku 1997 svítí na denním světle neviditelná vlákna dlouhá 6 mm modře, viditelná vlákna svítí žlutě. Pod UV světlem dále svítí levá část portrétu, jméno Karel IV., část hmatové značky pro nevidomé v pravém horním okraji, horní část hodnotového označení bankovky vlevo nahoře na nepotištěném kraji bankovky a jméno rytce. Při pohledu pod UV světlem na rubovou stranu téhož vzoru září pouze ochranná vlákna stejně jako na lící straně. Na vzoru z roku 1995 září pouze v denním světle neviditelná vlákna a to na obou stranách s namodralou luminiscencí.

7.2 Bankovka v hodnotě 200 Kč

Bankovka v nominální hodnotě 200 Kč má dva platné vzory. Novější vzor z roku 1998 je zhotoven stejnými technikami tisku jako vzor z roku 1996, vzory se shodují i ve svých parametrech a v barevnosti. Oba vzory se liší provedením soutiskové značky, letopočtem vydání bankovky a podpisem představitele emisní banky. Neplatný vzor z roku 1993 byl stažen 31. ledna 2007 a jeho výměna je možná do odvolání na pobočkách České národní banky.

Ochranné prvky bankovky v hodnotě 200 Kč jsou stejné jako u stokoruny, liší se pouze umístěním soutiskové značky:

1. **vodoznak** – lokální stupňovitý vodoznak tvoří portrét Jana Amose Komenského,
2. **okénkový proužek s mikrotextem** – proužek z umělé metalizované hmoty s mikrotextem 200 Kč,
3. **barevná vlákna**,
4. **soutisková značka** – u vzoru z roku 1996 tvoří soutiskovou značku kruh s písmenem C a vloženým písmenem S, u vzoru z roku 1998 tvoří značku dvojice písmen ČR,
5. **skrytý obrazec**,
8. **mikrotext**.

Rozmístění všech prvků na vzoru z roku 1998 znázorňuje obrázek 2.

Obrázek 2: Bankovka v hodnotě 200 Kč

Zdroj: Česká národní banka, 2017

Při pohledu na lící stranu vzoru 1998 pod zdrojem UV světla můžeme pozorovat ochranná vlákna v denním světle neviditelná s namodralou luminiscencí a ochranná vlákna na denním světle viditelná se žlutou luminiscencí. Na bankovce dále žlutě svítí levá část portrétu, jméno JAN AMOS KOMENSKÝ a jméno rytce, část hmatové značky pro nevidomé a slabozraké v pravém horním rohu a horní část číselně vyjádřené hodnoty bankovky v levém horním kraji. Na rubové straně můžeme pozorovat ochranná vlákna s modrou a žlutou luminiscencí. Na lící i rubové straně vzoru 1996 jsou pod UV světlem viditelná pouze ochranná vlákna na denním světle neviditelná, která mají namodralou luminiscenci.

7.3 Bankovka v hodnotě 500 Kč

Bankovka v nominální hodnotě 500 Kč byla vydána celkem čtyřikrát. První vzor z roku 1993 je neplatný. Další vzor byl vydán roku 1995 a od novějšího vzoru z roku 1997 se liší podobou soutiskové značky, letopočtem vydání bankovky a podpisem zástupce emisní banky. Nejnovější vzor z roku 2009 je v oběhu od prvního dubna a od předchozích se liší provedením vodoznaku a soutiskové značky, okénkovým proužkem a zavedením opticky proměnlivé barvy.

Ochranné prvky vzoru bankovky z roku 1997 jsou následující:

1. **vodoznak** – lokální stupňovitý vodoznak tvoří portrét Boženy Němcové,
2. **okénkový proužek s mikrotextem** – proužek z umělé metalizované hmoty s mikrotextem 500 Kč o délce 5 mm,
3. **barevná vlákna**,
4. **soutisková značka** – u vzoru z roku 1995 tvoří soutiskovou značku kruh s písmenem C a vloženým písmenem S, u vzoru z roku 1997 tvoří značku dvojice písmen ČR,
5. **skrytý obrazec**,
8. **mikrotext** – vytištěn tiskem z plochy, oproti předchozím nominálům jsou vlevo vedle státního znaku na rubové straně bankovky mikrotextové iniciály BN.

Rozmístění prvků je vidět na obrázku 3.

Obrázek 3: Bankovka v hodnotě 500 Kč – vzor 1997

Zdroj: Česká národní banka, 2017

Ochranné prvky na vzoru bankovky z roku 2009 jsou od předchozích vzorů odlišné:

1. **vodoznak** – lokální stupňovitý vodoznak umístěný ve střední části nepotřísťeného okraje tvoří portrét Boženy Němcové, negativní (běločaré) číslo 500 a květ petrklice,
2. **okénkový proužek s mikrotextem** – proužek z umělé metalizované hmoty s mikrotextem 500 Kč je široký 3 mm a na lící straně vystupuje v pěti intervalech na povrch, v průhledu je proužek vidět jako souvislá tmavá linka, na které opakovaně prosvítá šrafovaný negativní mikrotext 500 Kč, viditelné části proužku mění podle úhlu dopadu světla barvu z původní hnědofialové na zelenou,
3. **barevná vlákna**,
4. **soutisková značka** – u vzoru z roku 1995 tvoří soutiskovou značku kruh s písmenem C a vloženým písmenem S, u vzoru z roku 1997 tvoří značku dvojice písmen ČR,
5. **skrytý obrazec**,
6. **proměnlivá barva** – ochranný prvek založený na optickém efektu tvoří květ vytištěný speciální tiskovou barvou, který mění zbarvení podle úhlu dopadajícího světla, při čelním pohledu je obrazec zlaté barvy, při sklopení bankovky se barva změní na zelenou,
8. **mikrotext** – vytištěn tiskem z plochy, oproti předchozím nominálům jsou vlevo vedle státního znaku na rubové straně bankovky mikrotextové iniciály BN.

Obrázek 4 znázorňuje ochranné prvky nového vzoru bankovky z roku 2009.

Obrázek 4: Bankovka v hodnotě 500 Kč – vzor 2009

Zdroj: Česká národní banka, 2017

Při pohledu na lící stranu vzoru z roku 2009 pod UV světlem září na denním světle neviditelná vlákna o délce 6 mm modře, vlákna viditelná na denním světle září žlutě. Dále září hodnota bankovky na nepotištěném okraji bankovky, text „Pět set korun českých, Česká národní banka“, jméno autora, hmatová značka pro nevidomé, levý okraj portrétu včetně plochy se skrytým obrazcem, jméno Božena Němcová, jméno rytce a ornamenty ve tvaru srdce v levém dolním a pravém horním rohu. Při pohledu na rub bankovky září ochranná vlákna, sériové číslo bankovky a stejné ornamenty ve tvaru srdce jako na lícové straně.

U vzoru z roku 1997 září na lící straně pod UV světlem ochranná vlákna, levý okraj portrétu včetně plochy se skrytým obrazcem, jméno Božena Němcová, horní část hodnoty bankovky na bílém okraji bankovky a jméno rytce. Na rubové straně září ochranná vlákna. Pohled pod UV světlem na vzor z roku 1995 odhalí pouze na denním světle neviditelná ochranná vlákna s namodralou luminiscencí.

7.4 Bankovka v hodnotě 1 000 Kč

Tisícikoruna má dva platné vzory, starší z roku 1996 a nejnovější vzor z roku 2008. Neplatný vzor z roku 1993 byl stažen z oběhu v roce 2001. Od obou novějších vzorů se liší letopočtem vydání, podpisem představitele emisní banky, provedením soutiskové značky, oproti novějším vzorům postrádá grafický symbol, ale provedení, barevnost i parametry jsou stejné. Mezi oběma platnými vzory lze pozorovat rozdíly, které vyplývají z různého data vydání, tj. letopočet vydání uvedený na bankovce a podpis představitele ČNB. Odchytky v ochranných prvcích jsou popsány níže.

Na vzoru tisícikoruny z roku 1996 lze pozorovat tyto ochranné prvky:

1. **vodoznak** – lokální stupňovitý vodoznak umístěný ve střední části nepotištěného okraje, který zobrazuje Františka Palackého,
2. **okénkový proužek s mikrotextem** – proužek z umělé metalizované hmoty s mikrotextem 1 000 Kč je dlouhý 5 mm a na lící straně vystupuje celkem v šesti intervalech na povrch, v průhledu se proužek jeví jako souvislá tmavá linka, na které prosvítá mikrotext 1 000 Kč,
3. **barevná vlákna,**
4. **soutisková značka** – značka má podobu kruhu, do kterého je vsazena dvojice písmen ČR,
5. **skrytý obrazec,**

6. **proměnlivá barva** – ochranný prvek se stejným optickým efektem jako u bankovky v hodnotě 500 Kč z roku 2009,
7. **iridiscenční pruh** – ochranný prvek v podobě duhově lesklého pruhu o šířce cca 20 mm je umístěny na lící straně bankovky, při přímém pohledu na bankovku má pruh slabě okrové zbarvení, při sklopení bankovky se jeví jako fialový s kovovým odleskem, v pravé části pruhu je uvedena hodnota bankovky 1 000 Kč, která se při sklopení bankovky změní na negativní, tj. oproti lesklému pruhu je tmavší,
8. **mikrotext** – mikrotext je zhotoven kombinací tisku z hloubky a tisku z plochy, na lící straně bankovky mikrotext číselně označuje hodnotu bankovky a tvoří konturu k velkému hodnotovému číslu bankovky a zároveň vyplňuje pruh základní barvy, který zasahuje do pravého bílého okraje, na rubové straně je mikrotext umístěný vpravo vedle státního znaku a hodnotu bankovky označuje slovně, mikrotextem jsou rovněž uvedeny iniciály Františka Palackého na lící straně bankovky v místech, kde se nachází velké slovní označení hodnoty bankovky, a na rubové straně jsou mikrotextové iniciály FN skryty v ornamentu pod státním znakem.

Rozmístění ochranných prvků na vzoru z roku 1996 lze pozorovat na obrázku 5.

Obrázek 5: Bankovka v hodnotě 1 000 Kč – vzor 1996

Zdroj: Česká národní banka, 2017

Vzor bankovky z roku 2008 se od předchozího vzoru vyznačuje jiným provedením vodoznaku, okénkového proužku s mikrotextem a iridiscenčního pruhu. Konkrétní ochranné prvky, které lze na tomto vzoru pozorovat na denním světle, jsou následující:

1. **vodoznak** – oproti staršímu vzoru tvoří vodoznak kromě portrétu Františka Palackého i negativní číslo 1 000 Kč, které je doplněno lipovým listem,
2. **okénkový proužek s mikrotextem** – proužek z umělé metalizované hmoty s mikrotextem je široký 3 mm a na lící straně vystupuje na povrch pouze ve

čtyřech intervalech, nově je negativní mikrotext 1 000 Kč šrafovaný a celý proužek mění svoje kovově lesklé zbarvení podle úhlu dopadajícího světla z hnědofialové na zelenou,

3. **barevná vlákna,**
4. **soutisková značka,**
5. **skrytý obrazec,**
6. **proměnlivá barva,**
7. **iridiscenční pruh** – pruh na novém vzoru je dvoubarevný a vpravo doplněný vzorem, při přímém pohledu na bankovku se rovněž jeví jako průhledný se slabým okrovým zbarvením, ale při sklopení bankovky je viditelný slabý kovově lesklý zlatý a fialový nádech,
8. **mikrotext.**

Na obrázku 6 jsou vyznačeny jednotlivé ochranné prvky.

Obrázek 6: Bankovka v hodnotě 1 000 Kč – vzor 2008

Zdroj: Česká národní banka, 2017

Na bankovce vzoru 1996 je několik prvků, které září pod UV světlem. Na lícní straně bankovky září na denním světle neviditelná ochranná vlákna modře a vlákna pozorovatelná na denním světle září žlutě. Zelenou luminiscenci mají na lícní straně bankovky levá část portrétu, jméno FRANTIŠEK PALACKÝ a jméno rytce, část hmatové značky v pravém horním rohu a horní část čísla 1 000 na levém okraji bankovky. Na rubové straně staršího vzoru se pod UV světlem objeví oba typy ochranných vláken se žlutou a namodralou luminiscencí.

Novější vzor z roku 2008 je opatřen více prvky, které se objeví pod UV světlem. Na lícní straně září kromě stejných prvků jako na starším vzoru i spodní část hodnotového čísla, spodní část portrétu a část hmatové značky a to s namodralou luminiscencí. Zeleně září navíc i lipové listy umístěné v levém dolním a v pravém horním rohu. Na

rubové straně mají ochranná vlákna stejnou luminiscenci jako starší vzory a spolu s nimi září zeleně sériové číslo bankovky a lipové listy, které jsou umístěné v levém dolním a v pravém horním rohu bankovky.

7.5 Bankovka v hodnotě 2 000 Kč

Bankovka v hodnotě 2 000 Kč je oproti ostatním nominálům poměrně nová. Její první vzor byl do oběhu vydán teprve 1. října 1996 a je stále platný. Od roku 1999 je v oběhu nový vzor, který se od prvního vzoru liší letopočtem vydání vytištěným na bankovce, podpisem představitele banky a podobou soutiskové značky. Rovněž je možné mezi oběma vzory pozorovat určité odchylky v ochranných prvcích. Nejnovější vzor bankovky byl vydán roku 2007.

Vzory bankovek z let 1996 a 1999 jsou chráněny těmito prvky:

1. **vodoznak** – portrét Emy Destinové,
2. **okénkový proužek s mikrotextem** – proužek je zapuštěný do papíru a na lící straně vystupují na povrch okénka stříbřité barvy o délce 5 mm, ze kterých lze vyčíst nominální hodnotu bankovky, při běžném pohledu lze pozorovat pouze tu část proužku, která vystupuje na povrch, proti světlu tvoří proužek souvislou tmavou linku s prosvítajícím mikrotextem,
3. **barevná vlákna**,
4. **soutisková značka** – u obou vzorů je značka kruhová, na vzoru z roku 1996 ji tvoří písmeno C s vloženým písmenem S, vzor z roku 1999 je opatřen značkou tvořenou dvojicí písmen ČR,
5. **skrytý obrazec**,
6. **proměnlivá barva** – tímto ochranným prvkem jsou opatřeny struny lyry, jejichž barva se mění podle úhlu sklopení bankovky proti zdroji světla, při přímém pohledu na bankovku jsou struny zbarveny do zlata, při jejím sklopení struny změní své zbarvení na zelenou,
7. **iridiscenční pruh** – ochranný prvek u vzoru z roku 1996 chybí, na vzoru z roku 1999 je pruh široký cca 20 mm a umístěný je na lící straně bankovky v pravé polovině bankovky, pruh je rovný a jednobarevný a při sklopení bankovky proti dopadajícímu světlu se projeví nádech zlaté barvy s kovovým odleskem, pruh rovněž nese číselné označení nominální hodnoty

bankovky, které se při sklopení bankovky jeví jako tmavé v kontrastu s lesklým pruhem,

9. **mikrotext** – mikrotext zhotovený tiskem z hloubky i tiskem z plochy se na lící i rubové straně objevuje celkem dvakrát a to vždy jednou v číselné formě a jednou ve slovní formě, mikrotext číselně označující hodnotu bankovky se na lící straně skrývá vpravo od portrétu v pruhu, který přesahuje na bílý okraj, a na rubové straně je mikrotext vepsán uvnitř velkého písmene D v levé části bankovky, slovní hodnota bankovky je mikrotextem vepsána na lící straně shora nad polem skrytého obrazce a na rubové straně je mikrotext skryt v pruhu mezi státním znakem a pravým okrajem bankovky.

Výše uvedené ochranné prvky jsou označeny na obrázku 7.

Obrázek 7: Bankovka v hodnotě 2 000 Kč – vzor 1999

Zdroj: Česká národní banka, 2017

Nejnovější vzor bankovky v hodnotě 2 000 Kč je chráněn těmito prvky:

1. **vodoznak** – portrét Emy Destinnové je doplněn běločarým číslem 2 000 a ornamentem, které připomíná pěřovou ozdobu,
2. **okénkový proužek s mikrotextem** – okénka proužku o šířce 3 mm vystupují na povrch lící strany bankovky ve čtyřech intervalech, proti světlu se okénka spojí do souvislé tmavé linky s prosvítajícím šrafovaným mikrotextem ČNB 2 000 Kč, barva proužku se mění podle úhlu dopadajícího světla z hnědofialové na zelenou,
3. **barevná vlákna**,
4. **soutisková značka** – značka je shodná se značkou vzoru 1999,
5. **skrytý obrazec**,
6. **proměnlivá barva**,

7. **iridiscenční pruh** – oproti předchozím vzorům je proužek dvoubarevný a zprava doplněný vzorem, při čelním pohledu na bankovku je proužek průhledný a při sklopení bankovky je zbarven do zlata a modra s kovovým odleskem,
8. **mikrotext**.

Ochranné prvky na nejnovějším vzoru bankovky jsou vyznačený na obrázku 8.

Obrázek 8: Bankovka v hodnotě 2 000 Kč – vzor 2007

Zdroj: Česká národní banka, 2017

Na vzoru z roku 1999 se při nasvícení lící strany bankovky UV světlem ochranná vlákna pozorovatelná na denním světle zbarví žlutě a vlákna na denním světle nepozorovatelná svítí modře. Na bankovce svítí zeleně i horní polovina čísla 2 000 na levém okraji bankovky, levý okraj portrétu, pravý dolní okraj se skrytým obrazcem, jméno EMA DESTINNOVÁ a jméno rytce. Na rubové straně bankovky jsou pod UV světlem viditelná ochranná vlákna s namodralou a žlutou luminiscencí.

Vzor z roku 2007 vypadá pod UV světlem obdobně jako starší vzor s tím rozdílem, že lze kromě výše uvedených svítících prvků pozorovat i další. Na lící straně bankovky svítí oranžově spodní část čísla 2 000, slovně vyjádřena hodnota bankovky DVA TISÍCE KORUN, včetně nápisu ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, jméno autora a hmatová značka pro nevidomé a slabozraké. Na lící straně bankovky odhalí UV světlo i přítomnost zeleně svítících ochranných prvků v podobě péřových ornamentů v levém dolním a pravém horním rohu bankovky. Na rubu bankovky lze pod UV světlem pozorovat oba druhy ochranných vláken a nově i sériové číslo bankovky a péřové ornamenty v levém dolním a pravém horním rohu bankovky se zelenou luminiscencí.

7.6 Bankovka v hodnotě 5 000 Kč

V oběhu jsou v současnosti zařazeny dva platné vzory bankovky v hodnotě 5 000 Kč. V roce 2001 byl z oběhu vyřazen vzor z roku 1993. Tento vzor se od novějších vzorů odlišuje datem své emise, podpisem guvernéra banky a podobou soutiskové značky. Na vzoru z roku 1999 se objevil nový grafický symbol a nejnovější vzor vytvořený o deset let později byl opatřen novými ochrannými prvky.

Na bankovce vzoru 1999 je dohromady osm ochranných prvků viditelných na denním světle (obrázek 9):

1. **vodoznak** – portrét T. G. Masaryka,
2. **okénkový proužek s mikrotextem** – okénka proužku vystupují na povrch lící strany bankovky v šesti intervalech, jsou dlouhá 5 mm a lze z nich vyčíst nominální hodnotu bankovky, v průhledu lze z obou stran pozorovat tmavou linku s prosvítajícím mikrotextem 5 000 Kč,
3. **barevná vlákna**,
4. **soutisková značka** – kruhová značka tvořená písmeny ČR,
5. **skrytý obrazec**,
6. **proměnlivá barva** – bankovka je opatřena prvkem tvořeným šestiúhelníkem s hlavou českého lva, který je při čelním pohledu na bankovku zbarven zlatě, ale při sklopení bankovky se jeho barva změní na zelenou,
7. **iridiscenční pruh** – pruh je umístěn na lící straně a dosahuje šířky cca 20 mm, při sklopení bankovky proti světlu změní pruh své zbarvení z průhledné slabě okrové na zlatou s kovovým odleskem, v pravé části pruhu je vyznačena i hodnota bankovky 5 000,
8. **mikrotext** – mikrotext se skrývá v několika částech bankovky, na lící straně se objevuje ve formě číselného označení hodnoty bankovky jako kontura velkého hodnotového čísla, vnitřní šrafura paprsků pod prvkem s proměnlivou barvou a jako součást pruhu základní barvy vpravo vedle portrétu, na lícové straně je mikrotextem vyplněna i dvoubarevná stuha, kde se opakují iniciály TGM, v pravé části bankovky tvoří konturu stuhy mikrotext ČNB, na rubové straně je mikrotext umístěn vpravo vedle státního znaku a označuje slovně hodnotu bankovky, v dolních rozích bankovky se objevuje mikrotext PRAHA.

Obrázek 9: Bankovka v hodnotě 5 000 Kč – vzor 1999

Zdroj: Česká národní banka, 2017

Ochranné prvky bankovky vzoru 2009 jsou propracovanější než prvky vzoru předchozího (obrázek 10):

1. **vodoznak** – kromě portrétu T. G. Masaryka ho tvoří negativní číslo 5 000 a sedící orlice,
2. **okénkový proužek s mikrotextem** – ochranný proužek je široký 3 mm a na povrch bankovky vystupují ve čtyřech intervalech pouze okénka, v průhledu lze z obou stran pozorovat souvislou tmavou linku, na které se opakuje prosvítající šrafovaný mikrotext ČNB 5 000 Kč, okénka mění v závislosti na úhlu dopadajícího světla svoji barvu z hnědofialové na zelenou,
3. **barevná vlákna,**
4. **soutisková značka** – kruhová značka tvořená písmeny ČR,
5. **skrytý obrazec,**
6. **proměnlivá barva,**
7. **iridiscentní pruh** – oproti vzoru 1999 je pruh dvoubarevný, zprava vzorovaný a doplněný číslem 5 000 a čtveřicí lipových listů, při sklopení bankovky získává jinak průhledný pruh nádech zlaté a fialové barvy s kovovým odleskem a číslo 5 000 včetně lipových listů se oproti pruhu jeví jako tmavé,
8. **mikrotext.**

Obrázek 10: Bankovka v hodnotě 5 000 Kč – vzor 2009

Zdroj: Česká národní banka, 2017

Vzor bankovky z roku 1999 je chráněn několika ochrannými prvky viditelnými pod UV světlem. Na lící straně bankovky jsou pod UV světlem pozorovatelná ochranná vlákna s namodralou a žlutou luminiscencí jako u ostatních nominálů a zelenou luminiscencí mají horní část hodnotového čísla 5 000, levá část portrétu i s plochou, na které je umístěn skrytý obrazec, jméno rytce, část textu TOMÁŠ GARRIGUE MASARYK a část hmatové značky na pravé straně bankovky. Na rubové straně bankovky svítí oba druhy ochranných vláken.

Oproti dřívější emisi má novější bankovka přidány některé ochranné prvky viditelné pod UV světlem. Spodní část hodnotového čísla 5 000 a text PĚT TISÍC KORUN mají modrou luminiscenci, stejně tak i část textu TOMÁŠ GARRIGUE MASARYK, která na starším vzoru svítí zeleně. Na lící straně bankovky jsou přidány ornamenty ve tvaru lipové snítky se zelenou luminiscencí. Stejně ornamenty jsou přidány i na rubové straně nového vzoru a spolu se sériovým číslem mají zelenou luminiscenci.

8 Ochranné prvky na švýcarských bankovkách

V současnosti jsou ve Švýcarsku platné bankovky osmé série, které byly vydávány do oběhu v letech 1995 až 1998. Všechny nominály osmé série jsou opatřeny stejnými ochrannými prvky, které se zaměřují na označení hodnoty bankovky. Základní systém ochrany tvoří osm prvků, které jsou vždy ve stejném pořadí umístěny vertikálně na levém okraji bankovky a na bankovce samotné jsou označeny písmeny A až H (viz obrázek 11). Tyto snadno rozpoznatelné ochranné prvky jsou doplněny o dalších pět prvků na lící straně a tři prvky na rubové straně.

Obrázek 11: Označení ochranných prvků na bankovce

Zdroj: Banque nationale suisse, 2017; vlastní úprava

Osmá série bankovek je tvořena šesti nominály v hodnotách 10, 20, 50, 100, 200 a 1 000 švýcarských franků. Na lící straně každé bankovky dominuje portrét určité osobnosti švýcarských dějin (viz obrázek 12).

Obrázek 12: Platné švýcarské bankovky

Zdroj: Banque nationale suisse, 2017c

Na lící straně všech bankovek lze pozorovat tyto ochranné prvky (viz obrázek 13):

1. **skrytý obrazec** – číselně vyjádřená hodnota bankovky je vytištěna inkoustem Iriodin a při běžném čelním pohledu se jeví jako průhledná a lehce lesklá, při sklopení bankovky se v určitém úhlu dopadu světla stane číslo viditelným,
2. **vodoznak** – vodoznak tvoří číselně vyjádřená hodnota bankovky,
3. **hlubotisk** – hodnota bankovky je vytištěna plasticky a na dotek je drsná, při tření zanechává stopy inkoustu,
4. **mikroperforace**® – číslo udávající hodnotu bankovky je vytištěno na bankovce v podobě drobné perforace a je viditelné pouze proti světlu,
5. **proměnlivá barva** – číselné označení hodnoty bankovky je vytištěno speciálním inkoustem, který mění barvu v závislosti na úhlu dopadu světla,
6. **barva s UV fluorescencí** – hodnota čísla se objeví pod UV světlem na levém okraji bankovky v tmavé barvě a na pravém okraji bankovky ve světlé, fluorescenční barvě,
7. **metalizované číslo** – při změně úhlu dopadajícího světla na bankovku má číselná hodnota bankovky kovový odlesk, pod lupou jsou na čísle viditelné i monogramy SNB a BNS Švýcarské národní banky,
8. **skrytý obrazec** – označení hodnoty bankovky je vytištěno takovým způsobem, aby bylo viditelné pouze pod neobvyklým úhlem pohledu, bankovku je nutné držet horizontálně ve výši očí mírně sklopenou,
9. **soutisková značka** – na obou stranách bankovky jsou na stejném místě vytištěny kříže různé velikosti, které v průhledu tvoří švýcarský kříž,
10. **vodoznak** – v pravé horní části bankovky je skryt vodoznak, který tvoří portrét shodně orientovaný s portrétem vytištěným na lící straně bankovky,
11. **giloš** – geometrický obrazec tvoří propletené křivky, jejichž jemná struktura se může měnit z linky na linku, zatímco barva křivky může být po celé délce linky různá,
12. **kinegram**® – počítačem vytvořený hologram obsahující difrakční optické elementy, které jsou sestaveny tak, aby vytvářely kinematické efekty, na větším kinegramu® se pohybuje číslo označující hodnotu bankovky a na menším kinegramu® se pohybují švýcarský kříž a monogramy Švýcarské národní banky SNB a BNS, podoba kinegramu® je na každém nominálu jiná,

13. **mikrotext** – na každé straně bankovky se objevuje krátký text vztahující se k portrétované osobnosti, jednotlivé znaky jsou bez použití lupy s velkým zvětšením nečitelné,
14. **hmatová značka** – plastický znak umožňuje nevidomým a slabozrakým rozpoznat nominální hodnotu bankovky.

Obrázek 13: Ochranné prvky na švýcarských bankovkách

Zdroj: Banque nationale suisse, 2017b; vlastní úprava

Na zadní straně švýcarských bankovek se objevují tyto ochranné prvky (viz obrázek 13):

1. **sériové číslo** – na každé bankovce je na dvou místech a v různých barvách vytištěno sériové číslo tvořené písmeny a čísly,
2. **ochranný proužek** – do papíru bankovky je zapuštěn ochranný metalický proužek, který se opakovaně vynořuje na povrch rubové strany bankovky, v průhledu tvoří proužek souvislou tmavou linku,
3. **mikrotext** – mikrotext stejného druhu jako na lící straně.

Bankovky osmé série budou v příštích letech nahrazeny novými bankovkami deváté série, kterou bude tvořit šest nominálů. První bankovka nové série v nominální hodnotě 50 švýcarských franků je v oběhu od 12. dubna 2016 a další nominály budou vycházet postupně do roku 2019. Na bankovkách již nebudou zobrazeny významné osobnosti, ale charakteristické rysy Švýcarska. Nová série bankovek bude chráněna velkým množstvím prvků, z nichž některé jsou zcela nové a jiné již byly v minulosti použity.

Ochranné prvky na lící straně již platné bankovky v hodnotě 50 franků jsou následující (jejich rozmístění viz obrázek 14):

1. **iridiscenční glóbus** – při naklápění bankovky zleva doprava lze na glóbusu pozorovat pohybující se zlatý oblouk, při čelním pohledu na bankovku a jejím nakloněním dozadu se změní barva glóbusu,
2. **ochranný pás** – při natáčení bankovky zleva doprava se objevují červeně a zeleně zbarvená čísla na pravé straně bankovky; na levé straně bankovky lze při čelním pohledu pozorovat mapu Švýcarska, Alpy, jména hlavních vrcholů švýcarských Alp a číslo 50 stříbrné barvy, při sklopení bankovky dozadu mají Alpy a obrysy země duhové odlesky a v čísle 50 se lesknou drobné švýcarské kříže,
3. **švýcarský kříž** (na bankovce označený písmenem A) – průhledný švýcarský kříž se proti světlu změní ve švýcarskou vlajku,
4. **hlubotisk** – ruka, číslo 50 a jméno Švýcarské národní banky jsou vytištěny technikou hlubotisku a na bankovce je hmatatelný jejich vystouplý reliéf, při tření bankovky zanechají všechny prvky na bílém papíře stopy barvy,
5. **mikroperforace**® (na bankovce označena písmenem D) – při pohledu na bankovku proti světlu se objeví perforovaný švýcarský kříž,
6. **hmatové značky pro nevidomé a slabozraké** – bankovka je po delších stranách opatřena hmatovými značkami v podobě proužků, u bankovky v hodnotě 50 franků se proužky objevují na každé straně celkem třikrát,
7. **vodoznak** (na bankovce označený písmenem E) – vodoznak je umístěn v levé části bankovky, kde ho tvoří obrysy švýcarské vlajky, a v pravé části bankovky, kde ho tvoří glóbus,
8. **skrytý obrazec** (na bankovce označený písmenem C) – speciálně vytištěný švýcarský kříž je viditelný pouze pod určitým úhlem,
9. **soutisková značka** – na lící straně bankovky je vytištěný neúplný švýcarský kříž, při pohledu na prvek proti světlu se objeví úplný švýcarský kříž,
10. **mikrotext** (na bankovce označený písmenem B) – v pozici B je umístěna švýcarská vlajka, do které je vepsán mikrotext ve čtyřech národních jazycích,
11. **barva s UV fluorescencí** – na bankovce se nachází glóbus viditelný pouze UV světlem,

12. **ochranná vlákna** – v papíru bankovky jsou po celém povrchu zapuštěna ochranná vlákna, která lze pozorovat pouze pod UV světlem s různým zbarvením,
13. **metametrické barvy** – na obou stranách bankovky se nacházejí prvky citlivé na infračervené světlo, při pohledu na bankovku v infračerveném světle jsou některé prvky černobílé, zatímco ostatní prvky se v infračerveném světle vytráčí.

Obrázek 14: Ochranné prvky bankovky deváté série

Zdroj: Banque nationale suisse, 2017d; vlastní úprava

Na rubové straně nominálu je umístěno pět ochranných prvků (viz obrázek 14):

1. **ochranný proužek** – při čelním pohledu je viditelný lesklý ochranný proužek umístěný v trojúhelníku, proti světlu je viditelný souvislý proužek, na kterém se v pravidelných intervalech objevují číslo 50 a švýcarská vlajka,
2. **soutisková značka** – švýcarský kříž,
3. **sériové číslo** – jedinečné sériové číslo tvořené jedním písmenem a devíti číslicemi je vytištěno na dvou místech na bankovce,
4. **ochranná vlákna**,
5. **metametrické barvy** – některé prvky viditelné na denním světle se v infračerveném světle vytráčí nebo jsou černobílé.

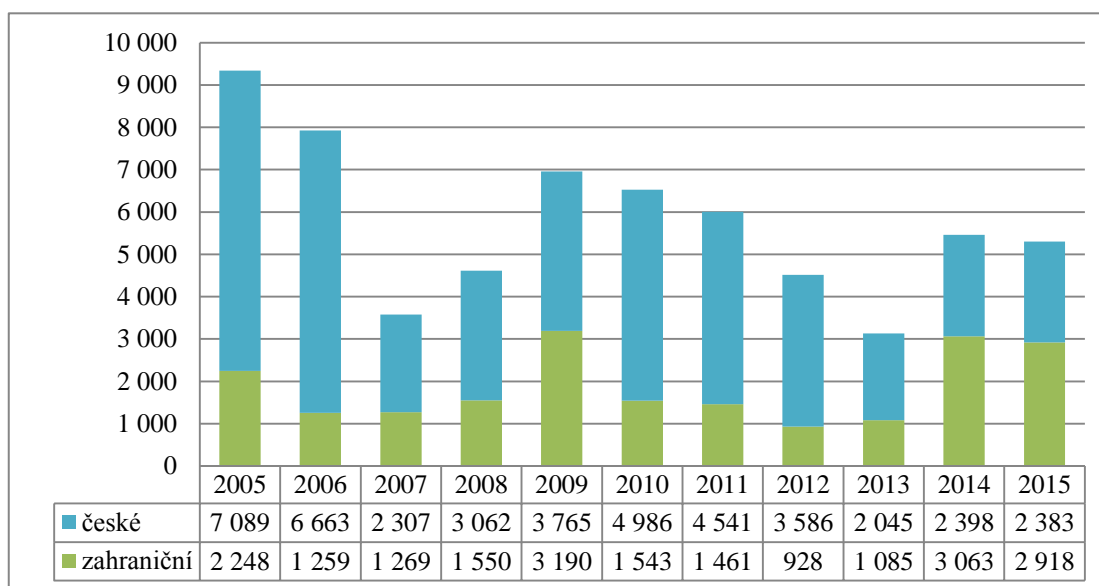
9 Výskyt padělaných a pozměněných peněz v České republice a ve Švýcarsku

Trestná činnost v oblasti padělání zákonných platidel je analyzována v desetiletém období (v letech 2005–2015) v několika směrech, jako je např. rozlišení padělků tuzemské a zahraniční měny, rozdělení padělků dle způsobu zadržení nebo dle jejich nominální hodnoty. V České republice shromažďuje údaje o padělcích Česká národní banka, ve Švýcarsku ověřuje platnost platidel Úřad pro potírání penězokazectví při Federální kriminální policii, jednu z divizí Federálního policejního úřadu (fedpol).

9.1 Situace v České republice

Prvním hlediskem analýzy trestných činů proti měně je celkový počet zadržených padělků na území České republiky. Počet zadržených padělaných a pozměněných platidel v prvních třech letech sledovaného období klesal. Velký pokles počtu zadržených padělků byl zaznamenán mezi lety 2006 a 2007, kdy bylo zjištěno o 4 258 méně padělků než v předchozím roce. Do roku 2009 počet zjištěných padělků rostl a následně až do roku 2013 vždy meziročně klesal. V roce 2014 byl zaznamenán nárůst zjištěných padělků a v následujícím roce počet zadržených padělaných a pozměněných platidel mírně klesl. Dlouhodobým trendem je vyšší počet padělků tuzemské měny než zahraniční měny, pouze v posledních dvou letech sledovaného období převýšil počet padělků zahraniční měny počet padělků české koruny (viz graf 1).

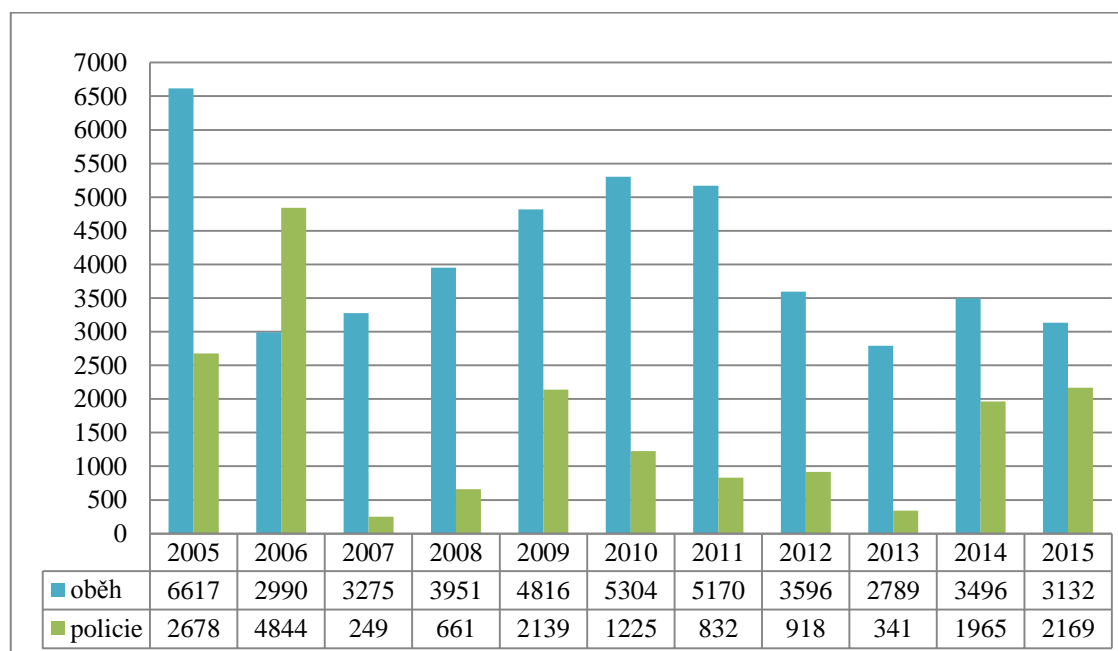
Graf 1: Počty zadržených padělaných a pozměněných platidel v letech 2005–2015

Zdroj dat: Česká národní banka, 2006–2016; vlastní zpracování

Důležité pro analýzu výskytu padělků na území České republiky je rovněž rozlišení, zda byla pozměněná a padělaná platidla zadržena policií před jejich rozšířením do oběhu nebo zda byla zadržena až v oběhu. Z grafu 2 lze vyčíst, že s výjimkou roku 2006 byla větší část padělaných a pozměněných platidel zadržena v oběhu. Nejméně padělků bylo Policií České republiky zadrženo v roce 2007, kdy bylo před jejich rozšířením do oběhu zjištěno pouze 249 kusů, a celkové množství zjištěných padělků tak bylo nižší oproti jiným rokům sledovaného období. Největší podíl na odhalování padělaných peněz měla Policie České republiky v roce 2006, kdy zadržela celkem 4 844 kusů padělané měny.

Graf 2: Počty padělaných a pozměněných platidel podle způsobu zadržení v letech 2005–2015

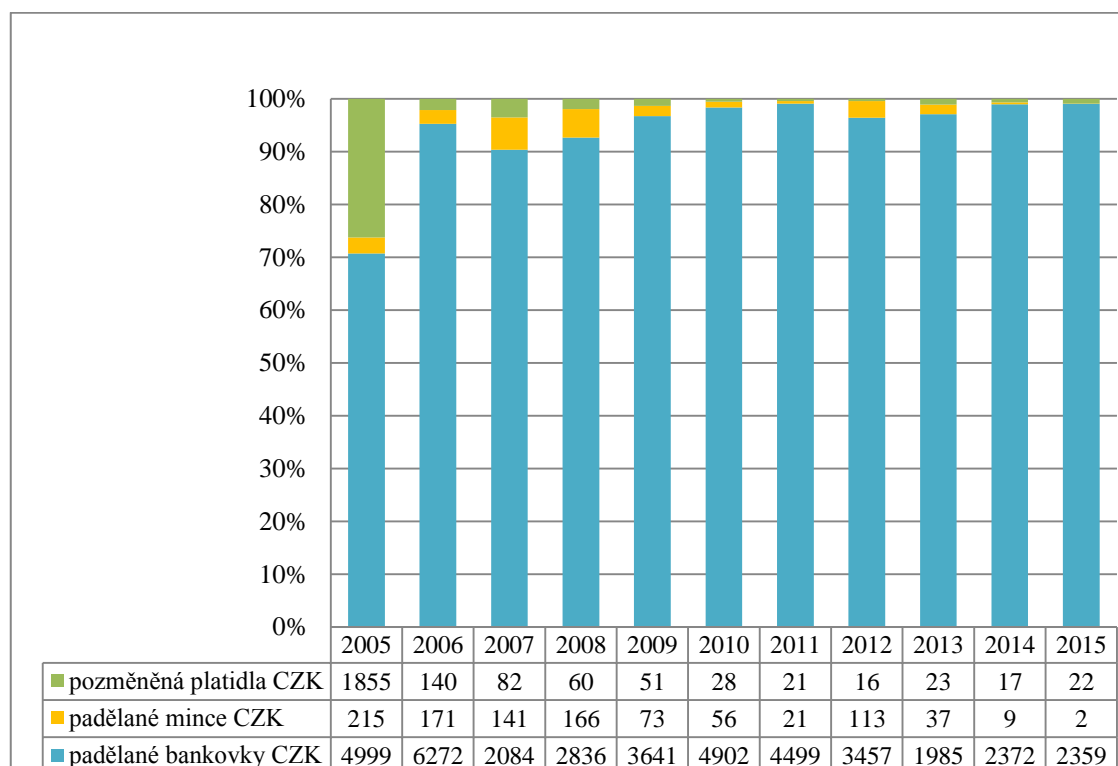

Zdroj dat: Česká národní banka, 2006–2016; vlastní zpracování

V grafu 3 jsou analyzovány padělky české měny s rozdělením na padělané bankovky, padělané mince a pozměněné bankovky a mince. Podíl padělaných mincí na celkovém množství zadržovaných padělků je dlouhodobě velmi nízký. Nejvíce padělaných mincí bylo zjištěno na začátku sledovaného období a od té doby se jejich výskyt v oběhu meziročně snižuje s výjimkou roku 2012, kdy byl zaznamenán meziroční nárůst o 64 kusů padělaných mincí. Nízký počet padělaných mincí je dán především tím, že jejich výroba je pro padělatele drahá a náklady často převyšují hodnotu samotné mince. Počet zadržovaných pozměněných bankovek a mincí je oproti množství padělaných ban-

kovek téměř zanedbatelný a s výjimkou posledních tří let jejich počet dlouhodobě klesá. Největší podíl na objemu zadržených padělků tvoří padělané bankovky a křivka vývoje jejich počtu je proto téměř shodná s křivkou celkového výskytu padělků v jednotlivých letech. Ve sledovaném období bylo zadrženo nejvíce padělaných bankovek v roce 2006, celkem 6 272 kusů. Nejméně padělků v počtu 1 985 kusů bylo zadrženo v roce 2013.

Graf 3: Počty zadržených padělaných a pozměněných bankovek a mincí v letech 2005–2015

Zdroj dat: Česká národní banka, 2006–2016; vlastní zpracování

Výskyt padělků s rozdělením podle nominální hodnoty ukazují tabulky 1 a 2. V prvních sedmi letech jsou uváděny bankovky všech hodnot, v následujícím čtyřletém období jsou sledovány pouze bankovky vyšších nominálních hodnot. V roce 2006 označila Česká národní banka rekordní počet bankovek v hodnotě 5 000 Kč za padělky, v posledních letech se ale počet padělků této nominální hodnoty snižuje. V letech 2005–2006 byl výrazný také počet padělků další vyšší nominální hodnoty, 2 000 Kč, který ale v čase klesá. Zájem padělatelů se tak přesunul od nejvyšších hodnot ke středním hodnotám a dlouhodobě jsou nejčastěji padělané bankovky 500 Kč a 1 000 Kč. Například v roce 2015 měla každá druhá zachycená padělaná bankovka hodnotu 1 000 Kč a téměř každý šestý padělek nesl hodnotu 500 Kč.

Tabulka 1: Počty padělků bankovek podle nominálních hodnot v letech 2005–2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
5 000 Kč	94	3 826	55	101	512	194	31
2 000 Kč	938	689	167	134	301	669	219
1 000 Kč	1 018	498	571	957	1 466	1 603	945
500 Kč	2 063	515	720	869	844	1 618	2 521
200 Kč	439	289	262	415	267	389	613
100 Kč	350	266	221	300	192	405	159
50 Kč	97	196	73	37	59	24	11

Zdroj dat: Česká národní banka, 2006–2016; vlastní zpracování

Tabulka 2: Počty padělků bankovek podle nominálních hodnot v letech 2012–2015

	2012	2013	2014	2015
5 000 Kč	220	35	61	98
2 000 Kč	303	287	243	215
1 000 Kč	1 439	800	1 180	1 349
500 Kč	1 032	575	319	422

Zdroj dat: Česká národní banka, 2006–2016; vlastní zpracování

Tabulka 3 dává do souvislosti celkové množství zachycených padělaných bankovek, jejich hodnotu a poměr k celkovému počtu platných bankovek v oběhu. Mezi prvními roky sledovaného období došlo k výraznému snížení hodnoty padělků celkem o 19,77 mil. Kč. Toto snížení je dáno nižším počtem zjištěných padělků a především změnou struktury nominálních hodnot. Celkový počet padělaných bankovek a jejich hodnota v čase kolísá, a tak se riziko přijetí padělků v hotovostním platebním styku dlouhodobě nesnižuje. Počet zadržených padělků je ale v posledních letech vůči celkovému objemu bankovek v oběhu nepatrný. V roce 2015 připadal jeden padělek na 176 854 kusů bankovek v oběhu. Podíl padělků na celkovém počtu bankovek v oběhu byl nejnižší v roce 2013, kdy jeden padělek připadal na 189 370 kusů bankovek v oběhu. Nejvyšší četnost výskytu dosáhly padělky v roce 2006, kdy se padělek vyskytoval na 50 239 kusů pravých bankovek v oběhu.

Tabulka 3: Četnost výskytu zadržovaných padělaných bankovek a jejich celková hodnota v letech 2005–2015

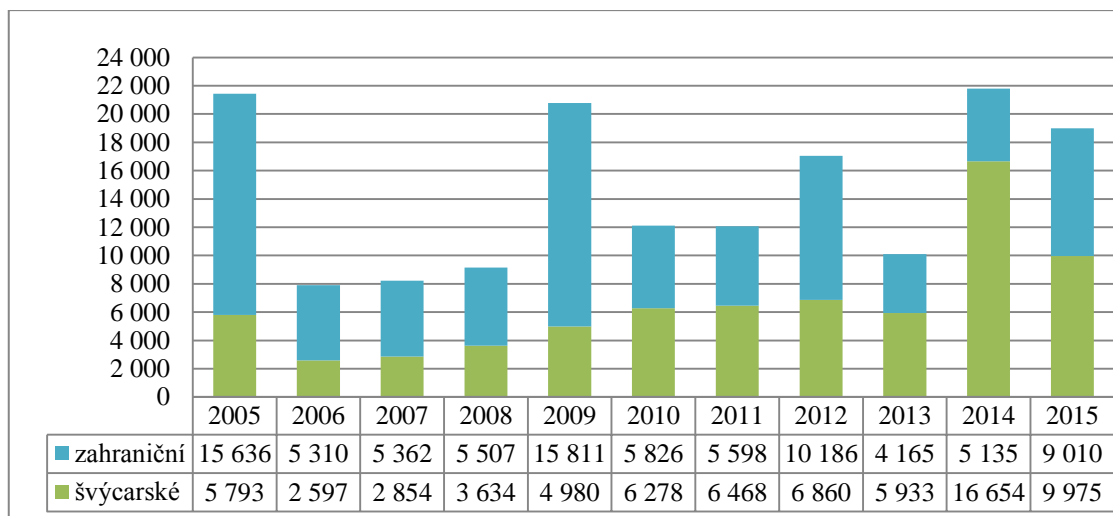
	počet padělaných bankovek	hodnota padělaných bankovek v mil. Kč	počet bankovek v oběhu v mil. ks	padělek na počet ks bankovek v oběhu
2005	4 999	4,52	302,3	60 472
2006	6 272	21,4	315,1	50 239
2007	2 069	1,63	344,9	165 499
2008	2 836	2,29	360,5	127 115
2009	3 641	5,13	349,8	96 072
2010	4 902	4,84	344,2	70 216
2011	4 499	2,94	353,0	78 461
2012	3 457	3,739	362,6	104 888
2013	1 985	1,887	375,9	189 370
2014	2 372	2,221	391,2	164 924
2015	2 359	2,5	417,2	176 854

Zdroj dat: Česká národní banka, 2006–2016; vlastní zpracování

9.2 Situace ve Švýcarsku

Počet padělků zadržovaných na území Švýcarska mezi lety sledovaného období kolísá a nelze stanovit jednoznačný trend. Mezi prvními roky sledovaného období byl zaznamenán výrazný pokles počtu zadržovaných padělků o 13 522 kusů. V následujících letech počet padělků rostl a v roce 2009 počet padělků opět přesáhl hranici 20 000 kusů. Nejvíce padělků během sledovaného období bylo zjištěno v roce 2014, kdy byl jejich počet vyčíslen na 21 789 kusů (viz graf 4).

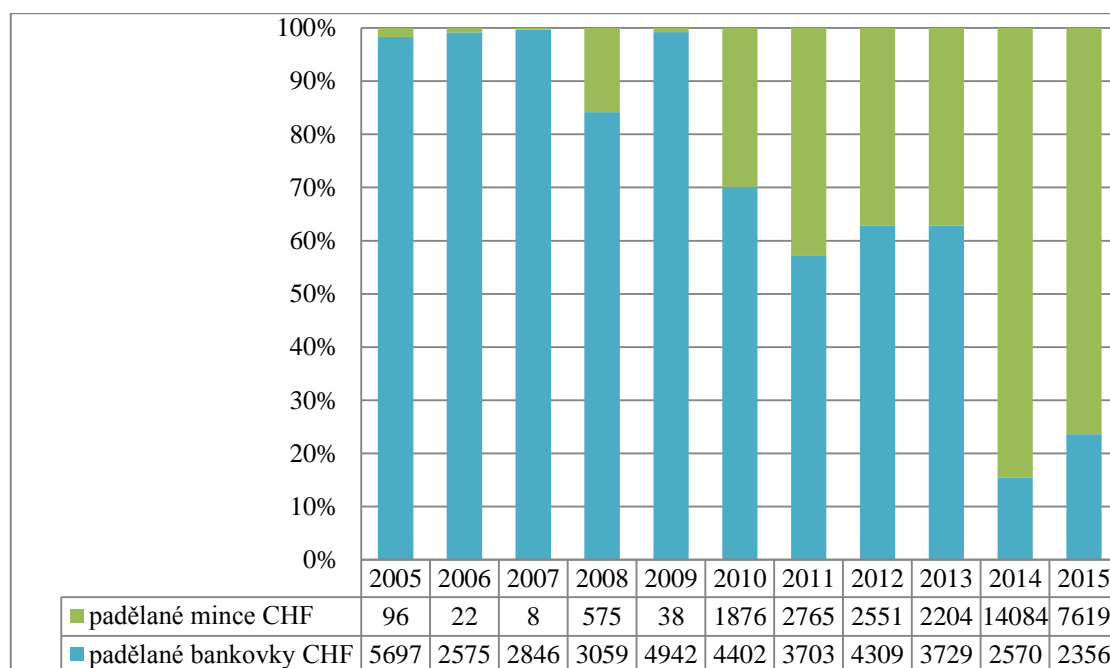
Graf 4: Počty zadržovaných padělaných a pozměněných platidel v letech 2005–2015

Zdroj dat: Office fédéral de la police fedpol, 2005–2015; vlastní zpracování

V grafu 5 je zaznamenán počet padělaných bankovek a mincí švýcarského franku v jednotlivých letech sledovaného období. Podíl mincí na celkovém počtu zadržených padělků byl zpočátku zanedbatelný, ale v čase nabyl na významu. Od roku 2010 dosahuje podíl padělaných mincí na celkovém počtu zachycených padělků více jak 30 %. V roce 2014 bylo zjištěno 14 084 padělaných mincí, tj. téměř 5,5 krát více než bankovek. Rovněž v roce 2015 byl podíl falešných mincí na celkovém počtu padělků vysoký (dosahoval 76,3 %). Počet zadržených padělaných bankovek v průběhu sledovaného období kolísá, ale za poslední čtyři roky se jejich počet meziročně snižuje. Nejvíce padělaných bankovek bylo zachyceno na začátku sledovaného období v celkovém počtu 5 697 kusů. Nejméně padělaných bankovek se objevilo v posledním roce, kdy bylo odhaleno 2 356 padělků.

Graf 5: Počty zadržených padělaných bankovek a mincí v letech 2005–2015

Zdroj dat: Office fédéral de la police fedpol, 2005–2015; vlastní zpracování

Tabulka 4 rozděluje padělané bankovky podle jejich nominální hodnoty. Padělatelé se dlouhodobě zaměřují na bankovky střední hodnoty. Nejčastěji padělaným nominálem je bankovka v hodnotě 100 švýcarských franků. Padělané bankovky mají také často hodnotu 50 a 200 švýcarských franků. Bankovky nižších hodnot jsou častějším cílem padělatelů než bankovky nejvyšších hodnot, nominál v hodnotě 500 franků nebyl dokonce v posledních letech vůbec padělán.

Tabulka 4: Počty padělků bankovek podle nominálních hodnot v letech 2005–2015

	10 CHF	20 CHF	50 CHF	100 CHF	200 CHF	500 CHF	1000 CHF
2005	70	370	738	2 191	1 405	3	920
2006	82	234	374	1 322	418	1	144
2007	130	289	643	1 429	292	0	63
2008	105	389	536	1 498	297	0	234
2009	95	426	875	2 484	873	2	187
2010	51	272	809	1 990	723	0	557
2011	50	267	727	2 141	423	6	89
2012	61	262	973	2 210	669	0	134
2013	92	303	721	1 916	523	0	174
2014	64	224	566	1 026	595	0	95
2015	48	168	390	1 306	385	0	59

Zdroj dat: Office fédéral de la police fedpol, 2005–2015; vlastní zpracování

V prvním roce sledovaného období byly zjištěny padělané bankovky v hodnotě téměř 1,5 milionu švýcarských franků, tedy nejvyšší hodnoty za celých deset let. V následujících letech hodnota padělaných bankovek meziročně kolísá, což je dáno především změnou struktury padělků. Od roku 2012 se počet zadržených padělaných bankovek švýcarského franku meziročně snižuje a rovněž jejich celková hodnota je každým rokem nižší. Největší riziko přijetí padělané bankovky bylo v roce 2005, kdy byla nejvyšší četnost padělaných bankovek a jeden padělek připadal na 48 901 kusů pravých bankovek v oběhu. Riziko spojené s přijetím padělku se od roku 2012 v čase snižuje a v roce 2015 připadal jeden padělek na 173 238 bankovek v oběhu.

Tabulka 5: Četnost výskytu zadržených padělaných bankovek a jejich celková hodnota v letech 2005–2015

	počet padělaných bankovek	hodnota paděla- ných bankovek v tis. CHF	počet banko- vek v oběhu v mil. ks	padělek na počet ks bankovek v oběhu
2005	5 697	1 466,6	278,6	48 901
2006	2 575	384,5	285,9	111 013
2007	2 846	303,5	294,4	103 449
2008	3 059	478,8	305,8	99 968
2009	4 942	664,2	317,1	64 173
2010	4 402	947,0	326,9	74 266
2011	3 703	432,9	338,6	91 435
2012	4 309	543,3	360,8	83 731
2013	3 729	513,2	379,1	101 662
2014	2 570	350,0	391,9	152 509
2015	2 356	289,9	408,1	173 238

Zdroj dat: Office fédéral de la police fedpol, 2005–2015; vlastní zpracování

10 Srovnání ochrany měny v České republice a ve Švýcarsku

Česká republika i Švýcarsko jako signatáři Úmluvy o potírání penězokazectví jsou zavázáni trestat penězokazectví, rozšiřování falešných vlastních i cizích peněz a spolupracovat při pátrání a prevenci. Na bankovkách obou měn je vytištěna tzv. trestní pohružka, na českých bankovkách ve znění „Padělání se trestá podle zákona“, na švýcarských bankovkách ve znění „Bankovky jsou chráněny trestním zákonem“. Uvedení těchto vět má pouze preventivní charakter a legislativní ochranu měny poskytují příslušné trestní zákony. V obou zemích jsou trestní zákony upraveny podle Úmluvy o potírání penězokazectví, a proto jsou trestné činy proti měně, stejně tak jako trestní sazby, vymezeny podobně. Banky obou zemí rovněž upravují podmínky, za kterých lze reprodukovat bankovky tak, aby nedocházelo k jejich záměně za pravé bankovky.

Legislativní ochranu měny doplňuje technická ochrana v podobě speciálních ochranných prvků, kterými jsou opatřeny bankovky a v menší míře i mince. U českých bankovek nižší nominální hodnoty je uplatněno šest typů veřejných ochranných prvků, nominály vyšších hodnot jsou chráněny osmi druhy veřejných ochranných prvků. Naproti tomu ve Švýcarsku jsou všechny bankovky bez ohledu na jejich hodnotu chráněny stejnými ochrannými prvky. Na švýcarských francích je uplatněno třináct typů ochranných prvků určených veřejnosti, které se na bankovkách vyskytují v různých podobách i vícekrát. Ochranné prvky na českých bankovkách patří ke světové špičce a Česká národní bankovka poskytuje veřejnosti mnoho materiálů, pomocí kterých lze odhalit padělky, např. letáky, lentikulární kartičky nebo mobilní aplikaci České peníze. Přítomnost základních ochranných prvků na podezřelé bankovce lze ověřit ve třech jednoduchých krocích. Prvním z nich je promnutí bankovky mezi prsty, měla by mít specifický omak a zároveň by měl být citelný hlubotisk. Druhým krokem je pohled na bankovku proti světlu a posledním je její sklopení. Takový způsob ověření platnosti bankovky ale vyžaduje určité povědomí o umístění a podobě jednotlivých bezpečnostních prvků. U švýcarských bankovek lze jejich pravost ověřit snadněji. Každý nominál je na levé lící straně opatřen písmeny A až H, které označují umístění základních prvků ochrany. Takový systém ochrany umožňuje rychlou orientaci při hledání ochranných prvků, které jsou navíc všechny zaměřeny na označení hodnoty bankovky.

Švýcarské franky i české koruny lze označit za vysoce bezpečné na základě vysoké kvality ochranných prvků. To dokazují i statistiky v oblasti padělání. Ačkoliv na rozdíl od Švýcarska počet padělků v České republice v čase neklesá, pro obě země platí, že

nebezpečnost padělků zůstává relativně nízká. Většina padělků je totiž vyrobena pomocí inkoustových nebo laserových tiskáren a kopírovacích strojů, a je tak snadno odhalitelná. Podle klasifikace České národní banky je většina padělků zařazena do čtvrtého nebo pátého stupně nebezpečnosti. Větší problém způsobují v obou zemích padělky cizí měny, které jsou vyráběny klasickými tiskařskými technikami, a pro běžného spotřebitele tak může být obtížné padělek rozpoznat. Nižší zájem padělatelů o tuzemskou měnu je dán především tím, že jak švýcarský frank, tak českou korunu lze udat pouze na relativně malém trhu.

Ze srovnání obou měn se jeví jako lépe chráněná švýcarská měna, jejíž bankovky jsou opatřeny více ochrannými prvky, počet zadržených padělků v posledních letech meziročně klesá a rovněž počet padělků přepočtený na skutečné množství bankovek v oběhu je obecně nižší než v České republice. Švýcarská národní banka připravuje novou sérii bankovek s vylepšeným systémem bezpečnostních prvků. Současně platná série byla totiž vydána již před více než dvaceti lety a mezitím byl zaznamenán významný technický pokrok. Poslední emise českých bankovek obíhá také přes dvacet let, ale kromě vydání novějších vzorů některých nominálů nedošlo k výměně celé série. Česká národní banka by měla po vzoru Švýcarské národní banky chránit všechny platné nominály na stejné úrovni. O tom svědčí i skutečnost, že druhou nejčastěji padělanou bankovkou je nominál v hodnotě 500 Kč, který je chráněn pouze šesti bezpečnostními prvky v případě staršího vzoru a sedmi prvky na novějším vzoru. Zároveň lze doporučit stažení z oběhu starších vzorů bankovek v hodnotě 500 Kč, 1 000 Kč, 2 000 Kč a 5 000 Kč, které mají obecně méně ochranných prvků a jsou tak snazším cílem padělatelů. Jisté rezervy je možné spatřovat i v systému ochranných prvků uplatňovaným Českou národní bankou. Padělky zadržené na území České republiky jsou sice dlouhodobě velmi nekvalitní a k jejich odhalení postačí kontrola základních ochranných prvků, k té je ale nutná určitá povědomost veřejnosti o druhu ochranných prvků a o jejich umístění na bankovce. Švýcarský systém ochranných prvků umožňuje široké veřejnosti rychle a snadno odhalit padělek, protože bankovky všech nominálních hodnot jsou chráněny stejným způsobem a umístění ochranných prvků je na bankovce vyznačeno.

11 ZÁVĚR

Cílem předkládané bakalářské práce bylo vyhodnotit trestnou činnost proti měně a stupeň zabezpečení švýcarských a českých bankovek na základě analýzy ochranných prvků, kterými jsou jednotlivé bankovky opatřeny, a na základě analýzy vývoje výskytu padělků v České republice a ve Švýcarsku v průběhu let 2005–2015.

Papírová platidla, vydávaná v českých zemích od 18. století a ve Švýcarsku o století později, byla padělána již od počátku jejich uvedení do oběhu. Proti narůstajícímu výskytu falzifikátů se emisní úřady bránily zavedením různých ochranných prvků. České bankovky jsou dnes chráněny především ochrannými prvky, které jsou rozpoznatelné pouhým okem bez jakýchkoliv pomůcek, a jejichž ověřením lze bezpečně odhalit padělek. Jedná se například o vodoznak, okénkový proužek, barevná vlákna, proměnlivou barvu, iridiscentní pruh či skrytý obrazec. Další ochranné prvky jsou skryté a určené pro bankovní pracovníky, kteří je mohou rozeznat například pomocí lupy, speciální lampy či kontrolního fixu. Do této skupiny patří mikrotext a ochranná vlákna viditelná pod UV světlem. Na švýcarských bankovkách jsou rovněž ochranné prvky určené veřejnosti i prvky určené bankovním pracovníkům, nicméně viditelných prvků je na bankovkách umístěno více druhů a ve vyšší četnosti. Oproti českým korunám jsou švýcarské franky chráněny například i gilošovými obrazci nebo kinegramem. Švýcarská národní banka zároveň využívá k ochraně bankovek složitější mikrotextová pole, která jsou čitelná pouze pod lupou s velkým zvětšením. V rámci souhrnného srovnání lze konstatovat, že u českých bankovek nižší nominální hodnoty je uplatněno šest veřejných ochranných prvků, vyšší nominály jsou chráněny osmi druhy viditelných ochranných prvků. Naproti tomu ve Švýcarsku jsou všechny bankovky chráněny stejnými bezpečnostními prvky, z nichž viditelných bez jakýchkoliv pomůcek je celkem třináct typů.

Z komparace ochranných prvků bankovek obou měn vyplývá, že stupeň zabezpečení platidel patří ke světové špičce, jelikož jsou bankovky opatřeny nejmodernějšími ochrannými prvky. Vysoká kvalita švýcarských a českých bankovek se odráží i v relativně nízkém počtu zadržených padělaných a pozměněných peněz a především ve velmi neumělém způsobu napodobení ochranných prvků, případně v jejich úplném opomenutí. Ačkoliv na rozdíl od Švýcarska počet padělků v České republice v čase neklesá, pro obě země platí, že nebezpečnost padělků zůstává relativně nízká. V posledních letech je navíc počet zadržených padělků českých bankovek vůči celkovému objemu bankovek v oběhu nepatrný. Zatímco v roce 2006 šlo o poměr jeden pa-

dělek vůči 50 239 kusům pravých bankovek, v roce 2015 připadal jeden padělek na 176 854 bankovek v oběhu. Ze zjištěných údajů rovněž vyplývá, že v průběhu zkoumaného období se zájem padělatelů českých korun přesunul od nejvyšších hodnot ke středním hodnotám bankovek. Například v roce 2015 měla každá druhá zachycená padělaná bankovka hodnotu 1 000 Kč a téměř každým šestým padělkem byla bankovka v hodnotě 500 Kč. Padělatelé švýcarských papírových platidel se dlouhodobě zaměřují na bankovky nižší a střední hodnoty. Nejčastěji padělané nominály mají hodnotu 50 a 100 švýcarských franků, zatímco falešná bankovka v nejvyšší hodnotě 500 franků nebyla v posledních letech vůbec zadržena. Největší riziko přijetí padělku ve Švýcarsku bylo v roce 2005, kdy se zhruba na každých 48 900 kusů bankovek vyskytovala jedna falešná. Od roku 2012 se počet zadržených padělaných bankovek švýcarského franku meziročně snižuje. V roce 2015 připadal jeden padělek na 173 238 bankovek v oběhu.

Švýcarské franky i české koruny patří k vysoce bezpečným měnám, nicméně z komparace provedené v této práci vyplývá, že úroveň zabezpečení švýcarského franku je vyšší než v případě české koruny. Srovnáním bankovek obou zemí bylo zjištěno, že systém ochranných prvků švýcarských franků je bohatší a jejich kontrola a ověřitelnost je pro veřejnost snazší. O vyšším stupni ochrany svědčí i skutečnost, že počet zadržených padělků švýcarské měny v čase klesá a jejich výskyt v poměru k počtu bankovek v oběhu je nižší než v České republice.

Na základě provedených analýz lze navrhnout následující doporučení, která by vedla k vyšší ochraně české měny. Česká národní banka by měla reagovat na skutečnost, že zájem padělatelů se v posledních letech přesunul k bankovkám středních hodnot, a jednotlivým nominálům české koruny by měla zajistit stejnou úroveň ochrany tak, jak je tomu u švýcarských franků. Ze statistik například vyplývá, že druhou nejčastěji padělanou bankovkou je nominál v hodnotě 500 Kč, jehož starší vzor je opatřen pouze šesti bezpečnostními prvky a novější vzor sedmi prvky. Zároveň je možné doporučit, aby byly ponechány v oběhu pouze nové vzory bankovek v hodnotě 500 Kč, 1 000 Kč, 2 000 Kč a 5 000 Kč, jelikož jejich starší vzory mají méně bezpečnostních prvků a stávají se tak snazším a častějším cílem padělatelů. Přes relativně nízké riziko přijetí padělku v hotovostním platebním styku musí být veřejnost při nakládání s hotovostí ostražitá a věnovat pozornost přítomnosti základních ochranných prvků. Ke zlepšení informovanosti veřejnosti o ochranných prvcích lze navrhnout, aby bylo pro lepší orientaci umístění ochranných prvků na bankovce označeno.

Summary

The presented bachelor thesis deals with protection of Czech and Swiss banknotes and with related criminality of forging banknotes in the Czech Republic and Switzerland.

The work is introduced by a brief history of Czech and Swiss currencies but its main aim is to analyse the level of protection of Czech and Swiss banknotes and decide whether or not the banknotes are protected enough against forging. Given that counterfeiters have been around ever since money was first used, a high number of protecting elements is demanded. The work describes anti-counterfeiting measures in both countries and presents official statistics of the incidence of counterfeit money. The situation in both countries is then compared and leads to a conclusion which of the currencies is less protected.

Both currencies are protected by elements of high quality however the Swiss franc has a higher level of protection against forging as its banknotes are provided with more security features and the incidence of counterfeit money falls every year since 2012.

Keywords

Counterfeiting, banknotes, security features

JEL Classification

E42 Monetary Systems; Standards; Regimes; Government and the Monetary System;
Payment Systems

E50 General

K42 Illegal Behavior and the Enforcement of Law

Seznam použité literatury

- Baltensperger, E. (2015). *Le franc suisse : l'histoire d'un succès*. Lausanne: PPUR.
- Banque nationale suisse. (2017a). *Note concernant la reproduction de billets de banque*. Dostupné z: http://www.snb.ch/fr/mmr/reference/instr_rep_notes/source/instr_rep_notes.fr.pdf.
- Banque nationale suisse. (2017b). *Vue générale des éléments de sécurité*. Dostupné z: https://www.snb.ch/fr/iabout/cash/series8/id/cash_series8_security.
- Banque nationale suisse. (2017c). *Les billets de banque de la huitième série*. Dostupné z: https://www.snb.ch/fr/iabout/cash/series8/design_series8/id/cash_series8_design_principe.
- Banque nationale suisse. (2017d). *Les éléments de sécurité*. Dostupné z: https://www.snb.ch/fr/iabout/cash/series9/id/cash_series9_security_concept.
- Brož, J. & Hradecký, M. (2008). *Platební prostředky: jejich ochrana a padělání*. Praha: Ministerstvo vnitra.
- Conseil fédéral. (2017). *Code pénal suisse*. Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19370083/index.html>.
- Česká národní banka. (2006). *Tisková zpráva k výskytu padělků z 6. 3. 2006*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2006/060302_TK_padelky.html.
- Česká národní banka. (2007). *Tisková zpráva k výskytu padělků z 15. 2. 2007*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2007/070215_padelky_2006.html.
- Česká národní banka. (2008). *Tisková zpráva k výskytu padělků z 26. 2. 2008*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2008/080226_padelky_2007.html.
- Česká národní banka. (2009). *Tisková zpráva k výskytu padělků z 23. 2. 2009*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2009/090223_padelky.html.
- Česká národní banka. (2010). *Tisková zpráva k výskytu padělků z 1. 3. 2010*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2010/20100301_padelky_2009.html.
- Česká národní banka. (2011). *Tisková zpráva k výskytu padělků z 28. 2. 2011*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2011/20110228_tk_padelky.html.

- Česká národní banka. (2012). *Tisková zpráva k výskytu padělků z 27. 2. 2012*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2012/20120227_padelky.html.
- Česká národní banka. (2013). *Tisková zpráva k výskytu padělků z 26. 2. 2013*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2013/20130226_tk_padelky.html.
- Česká národní banka. (2014). *Tisková zpráva k výskytu padělků z 5. 3. 2014*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2014/20140305_tk_padelky.html.
- Česká národní banka. (2015). *Tisková zpráva k výskytu padělků z 16. 3. 2015*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2015/20150316_tk_padelky.html.
- Česká národní banka. (2016). *Tisková zpráva k výskytu padělků z 22. 3. 2016*. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2016/20160322_tk_padelky.html.
- Česká národní banka. (2017). *České bankovky*. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/>.
- De Rivaz, M. (1997). *Le billet de banque suisse 1907–1997*. Le Mont-sur-Lausanne: Jean Genoud.
- Hásková, J. et al. (1993). *Československé bankovky, státočky a mince 1919–1992*. Praha: Lunarion.
- Hásková, J. et al. (1996). *Peníze v českých zemích do roku 1919*. Pacov: NUGA, 1996.
- Hlinka, B. (1987). *Atentáty na peníze*. Praha: Svoboda.
- Hlinka, B. & Radoměřský, P. (1987). *Peníze celého světa*. Praha: Mladá Fronta.
- Innes, B. (2006). *Falza a padělky: skutečné příběhy o největších světových podvodech: zločinci, jejich činy a oběti*. Praha: Knižní klub.
- Kunert, J. & Novotný, J. (2008). *Centrální bankovníctví v českých zemích*. Praha: Česká národní banka.
- Les mystères de la fausse monnaie. (2011). *Allez savoir !* Dostupné z: <http://wp.unil.ch/allezsavoir/les-mysteres-de-la-fausse-monnaie/>.
- Office fédéral de la police fedpol. (2006). *Statistique faux monnayage 2006*. Dostupné z: https://www.fedpol.admin.ch/dam/data/fedpol/kriminalitaet/falschgeld/statistik/2006_stat_f.pdf.

Office fédéral de la police fedpol. (2006). *Statistique faux monnayage 2006*. Dostupné z: https://www.fedpol.admin.ch/dam/data/fedpol/kriminalitaet/falschgeld/statistik/2005stat_f.pdf

Office fédéral de la police fedpol. (2007). *Statistique faux monnayage 2007*. Dostupné z: https://www.fedpol.admin.ch/dam/data/fedpol/kriminalitaet/falschgeld/statistik/2007_fg_stat-fr.pdf.

Office fédéral de la police fedpol. (2008). *Statistique faux monnayage 2008*. Dostupné z: https://www.fedpol.admin.ch/dam/data/fedpol/kriminalitaet/falschgeld/statistik/2008_fg_stat-fr.pdf.

Office fédéral de la police fedpol. (2009). *Statistique faux monnayage 2009*. Dostupné z: https://www.fedpol.admin.ch/dam/data/fedpol/kriminalitaet/falschgeld/statistik/2009%20Stat_%20F.pdf.

Office fédéral de la police fedpol. (2010). *Statistique faux monnayage 2010*. Dostupné z: <https://www.fedpol.admin.ch/dam/data/fedpol/kriminalitaet/falschgeld/statistik/stat-2010-f.pdf>.

Office fédéral de la police fedpol. (2011). *Statistique faux monnayage 2011*. Dostupné z: <https://www.fedpol.admin.ch/dam/data/fedpol/kriminalitaet/falschgeld/statistik/stat-2011-f.pdf>.

Office fédéral de la police fedpol. (2012). *Statistique faux monnayage 2012*. Dostupné z: <https://www.fedpol.admin.ch/dam/data/fedpol/kriminalitaet/falschgeld/statistik/stat-2012-f.pdf>.

Office fédéral de la police fedpol. (2013). *Statistique faux monnayage 2013*. Dostupné z: <https://www.fedpol.admin.ch/dam/data/fedpol/kriminalitaet/falschgeld/statistik/stat-2013-f.pdf>.

Office fédéral de la police fedpol. (2014). *Statistique faux monnayage 2014*. Dostupné z: <https://www.fedpol.admin.ch/dam/data/fedpol/kriminalitaet/falschgeld/statistik/stat-2014-f.pdf>.

Office fédéral de la police fedpol. (2015). *Statistique faux monnayage 2015*. Dostupné z: <https://www.fedpol.admin.ch/dam/data/fedpol/kriminalitaet/falschgeld/statistik/stat-2015-f.pdf>.

Pekárek, J. (2000). *Poznáte padělek bankovky?*. Praha: Pragoeduca.

Polskoj, G. (1987). *Z penězokazeckých dílen*. Praha: Lidové nakladatelství.

Státní tiskárna cenin. (2017). *Ochranné prvky*. Dostupné z: <https://www.stc.cz/p-40-ochranne-prvky.html?p=40>.

Vencovský, F. et al. (2002). *Lidé a Peníze*. Praha: Createam.

Vorel, P. (2004). *Od pražského groše ke koruně české*. Praha: Havran.

Vyhláška České národní banky č. 553/2006 Sb., o podmínkách, za kterých lze reprodukovat bankovky, mince, šeky, cenné papíry a platební karty a vyrábět předměty, které je úpravou napodobují.

Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění změn provedených zákonem č. 254/2012 Sb., 278/2013 Sb. a zákonem č. 323/2016 Sb.

Zákon č. 15/1932, Sb., mezinárodní úmluva o potírání penězokazectví.

Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obrázek 1: Bankovka v hodnotě 100 Kč	31
Obrázek 2: Bankovka v hodnotě 200 Kč	33
Obrázek 3: Bankovka v hodnotě 500 Kč – vzor 1997	34
Obrázek 4: Bankovka v hodnotě 500 Kč – vzor 2009	35
Obrázek 5: Bankovka v hodnotě 1 000 Kč – vzor 1996	37
Obrázek 6: Bankovka v hodnotě 1 000 Kč – vzor 2008	38
Obrázek 7: Bankovka v hodnotě 2 000 Kč – vzor 1999	40
Obrázek 8: Bankovka v hodnotě 2 000 Kč – vzor 2007	41
Obrázek 9: Bankovka v hodnotě 5 000 Kč – vzor 1999	43
Obrázek 10: Bankovka v hodnotě 5 000 Kč – vzor 2009	43
Obrázek 11: Označení ochranných prvků na bankovce	45
Obrázek 12: Platné švýcarské bankovky	45
Obrázek 13: Ochranné prvky na švýcarských bankovkách	47
Obrázek 14: Ochranné prvky bankovky deváté série	49
Tabulka 1: Počty padělků bankovek podle nominálních hodnot v letech 2005–2011 ...	53
Tabulka 2: Počty padělků bankovek podle nominálních hodnot v letech 2012–2015 ...	53
Tabulka 3: Četnost výskytu zadržovaných padělaných bankovek a jejich celková hodnota v letech 2005–2015	54
Tabulka 4: Počty padělků bankovek podle nominálních hodnot v letech 2005–2015 ...	56
Tabulka 5: Četnost výskytu zadržovaných padělaných bankovek a jejich celková hodnota v letech 2005–2015	56
Graf 1: Počty zadržovaných padělaných a pozměněných platidel v letech 2005–2015	50
Graf 2: Počty padělaných a pozměněných platidel podle způsobu zadržení v letech 2005–2015	51
Graf 3: Počty zadržovaných padělaných a pozměněných bankovek a mincí v letech 2005–2015	52
Graf 4: Počty zadržovaných padělaných a pozměněných platidel v letech 2005–2015	54
Graf 5: Počty zadržovaných padělaných bankovek a mincí v letech 2005 až 2015	55